

FINANSTILSYNET

THE FINANCIAL SUPERVISORY
AUTHORITY OF NORWAY

Resultatrapport for finansinstitusjoner

2012

Dato:
20.02.2013

Innhold

1 HOVEDINNTRYKK	4
2 MAKROØKONOMISK BAKGRUNN	6
3 STRUKTUREN I FINANSMARKEDET	10
STRUKTUREN I DET NORSKE FINANSMARKEDET	10
4 NORDISKE FINANSKONSERN	13
5 KREDITTINSTITUSJONER	15
BANKER	15
ØVRIGE KREDITTFORETAK	27
FINANSIERINGSELSKAPER	28
6 FORSIKRINGSELSKAPER	33
LIVSFORSIKRINGSELSKAPER	33
PENSJONSKASSER	38
SKADEFORSIKRINGSELSKAPER	43
7 RESULTAT OG BALANSE FOR HVER BRANSJE	47
8 TABELLER FOR GRUPPER	53
BANK	53

Redaksjonen ble avsluttet 20. februar 2013. Alle tall er foreløpige, og det tas forbehold om endringer.

1 Hovedinntrykk

Veksttakten i norsk fastlandsøkonomi økte fra 2,5 prosent i 2011, til 3,5 prosent i 2012. Statistisk sentralbyrås prognoser beregner en videre årlig vekst på 3,3 prosent fram mot 2015, i hovedsak drevet av privat forbruk og investeringer. Arbeidsledigheten var lav i 2012, men økte noe gjennom høsten, til 3,5 prosent ved siste observasjon i november. Boligprisveksten holdt seg høy, og 12-månederssveksten var 8,5 prosent ved utgangen av januar. Denne utviklingen bidro til fortsatt høy gjeldsvekst i husholdningene, 7,2 prosent i 2012, mens gjeldsvekst i ikke-finansielle foretak avtok noe, til 5,0 prosent.

Etter en usikker start på fjoråret viste de internasjonale finansmarkedene en positiv utviklingen i 2012 som helhet. Massive myndighetstiltak i andre halvår, både i USA med Quantitative Easing III og i euroområdet med ECBs kjøp av statsobligasjoner i andrehåndsmarkedet, bidro til større stabilitet med stigende aksjekurser og reduserte risikopåslag i obligasjonsmarkedet. I 2012 som helhet steg børsene i USA, euroområdet og Norge med 13-15 prosent. I USA og Norge har utviklingen fortsatt inn i 2013, mens børsene i euroområdet har hatt flat utvikling. Finansaksjer har vært blant sektorene med sterkest verdistigning siden sommeren. 10-årig statsrente i de mest betalingsdyktige landene sank til nye bunnivåer i midten av 2012, men økt framtidstro bidro til å heve rentenivået fra 4. kvartal. I Norge er de lange statsrentene opp nesten 0,9 prosentpoeng siden bunnen i 2012. Risikopåslaget mellom korte statsrenter og 3-måneders pengemarkedsrenter ble kraftig redusert gjennom 2012, og er nå på det laveste nivået siden 2008.

Bankene oppnådde i 2012 et resultat før skatt på 37,2 mrd. kroner, mot 33 mrd. kroner i 2011. Målt mot gjennomsnittlig forvaltningskapital (GFK) var resultatet på linje med året før. Netto renteinntekter var stabile på 1,48 prosent av GFK. Total rentemargin var også relativt uendret. Inntekter fra finansielle eiendeler sank i 2012, i hovedsak som følge av tap på sikringsinstrumenter, men utviklingen ble oppveiet av øvrige provisjons- og driftsinntekter, som økte med 13 prosent. Veksten i driftskostnadene var lavere enn inntektsveksten og førte til at forholdet mellom kostnader og inntekter ble bedret med over 1 prosentpoeng, til 49 prosent. Utlånstapene sank videre fra et allerede lavt nivå, til 0,16 prosent av GFK, og bidro til resultatveksten. Samlet ga utviklingen en økning i egenkapitalavkastningen på nær 1 prosentpoeng, til 11,4 prosent. Bankene har i vesentlig grad holdt tilbake overskudd, og ren kjernekapitaldekning for bankene samlet ble styrket med 1,2 prosentpoeng, til 11,1 prosent. Ren kjernekapital som andel av forvaltningskapitalen steg fra 5,7 prosent, til 6,0 prosent.

Veksten i samlede brutto utlån (inkludert utlån overført til OMF-foretak) har avtatt fra 7,4 prosent i 2011, til 4,0 prosent i 2012. Utlånsveksten til personkunder var derimot fortsatt høy på 8,3 prosent på årsbasis, mens utlån til innenlandske bedriftskunder økte med kun 1,6 prosent i 2012. Innskudd fra kunder vokste med 7,4 prosent, og førte til at innskuddsdekningen steg med 2 prosentpoeng til 56 prosent. Sterk konkurranse om innskudd har bidratt til at innskuddsmarginen gjennom mye av fjoråret var negativ. Norske banker hadde gjennom hele 2012 tilgang på markedsfinansiering i det norske markedet, og de større bankene hadde god tilgang på finansiering internasjonalt. Dette gjaldt særlig finansiering med kort løpetid og obligasjoner med fortrinnsrett (OMF). Gjennom høsten 2012 ble markedsforholdene for likviditet internasjonalt betydelig bedret og spreadene falt, også for lengre løpetider, seniorobligasjoner og for banker fra gjeldstyngede

euroland. Risikopåslagene for norske banker ble redusert med om lag 1 prosentpoeng for seniorobligasjoner og 0,3 prosentpoeng for OMF mellom sommeren 2012 og tidlig i 2013.

Årsveksten i utlån til forbruksfinansiering var 7,5 prosent. Dette var en økning fra 5,1 prosent i 2011, men veksten var fortsatt noe lavere enn den generelle utlånsveksten til personkunder i bankene. Tapene på forbruksfinansiering sank svakt, til 1,4 prosent av utlån.

Oppgangen i aksjemarkedene og fallende risikopremier i obligasjonsmarkedet førte til en forbedring av resultatene for **livsforsikringsselskapene** og deres kunder. Resultat før skatt i livsforsikringsselskapene ble på 5,1 mrd. kroner i 2012, mot 3,6 mrd. kroner i 2011. Økningen kom i hovedsak fra høyere avkastning på selskapenes investering av egne midler. Kapitalavkastningen på kundenes pensjonsmidler ble også styrket. Kollektivporteføljen, som omfatter produkter med årlig garantert minsteavkastning for kundene, hadde en bokført kapitalavkastning på 5,2 prosent, mot 4,2 prosent i 2011. Verdijustert avkastning, som også inkluderer ikke-realiserede kursgevinster, ble 6,3 prosent, opp fra 2,8 prosent. Gjennomsnittlig finansavkastning for kunder med eget investeringsvalg uten garantert minsteavkastning ble bedret fra -3 prosent til 8 prosent i 2012. Økte kursreserver og bedret resultat ga en styrking av bufferkapitalen med over 10 mrd. kroner siste år til 54 mrd. kroner. Dette tilsvarte 7,2 prosent av forsikringsforpliktelsene, som er en styrking med 1 prosentpoeng fra 2011. Det utarbeides hvert kvartal stresstester basert på gjeldende soliditetsregelverk som beregner et tapspotensiale (risikonivå) vurdert opp mot bufferkapitalen. Sammen med risikoreduksjon bidro bufferøkningen til at beregnet tapspotensiale falt til 79 prosent av bufferkapitalen, fra 103 prosent ett år tilbake. De langsiktige utfordringene for bransjen knyttet til økende levealder og lavt rentenivå sett opp mot garantert minsteavkastning på store deler av kontraktene, består fortsatt. Selskapene må foreta betydelige avsetninger for å dekke forpliktelser knyttet til synkende dødelighet.

Pensjonskassenes resultater påvirkes av de samme faktorer som livsforsikringsselskapene, men har vesentlig høyere aksjeandel som normalt gir større svingninger. Resultat før skatt for pensjonskassene samlet steg fra 0,5 mrd. kroner i 2011, til 5 mrd. kroner i 2012. Den verdijusterte avkastningen på kundemidlene i kollektivporteføljen steg fra 0 prosent til 7,9 prosent. Den bokførte avkastningen, som ikke inkluderer urealiserte kursgevinster, viste mindre endring og ble 5,2 prosent. Samlet bufferkapital steg gjennom året med 6 mrd. kroner, til 23 mrd. kroner. Dette tilsvarte 14,4 prosent av forsikringsforpliktelsene, mot 11,4 prosent ved utgangen av 2011. Finanstilsynets regulære stresstester foretatt av de største pensjonskassene viste at beregnet tap sank fra 82 prosent til 71 prosent av bufferkapitalen gjennom året.

Skadeforsikringsselskapene (uten captives) fikk et godt resultat før skatt på til sammen 7,2 mrd. kroner i 2012, mot 3,1 mrd. kroner i 2011. Hovedårsaken bak de gode resultatene er en markant økning i avkastning på selskapenes investeringer, fra 2,2 mrd. kroner, til 4,6 mrd. kroner. Selve forsikringsdriften, justert for investeringsavkastning, bidro med 0,5 mrd. kroner av resultatforbedringen. Premieinntektene økte med 7 prosent på årsbasis, mens erstatningskostnadene sank med 1 prosent, noe som bidro til en reduksjon i combined ratio på 6 prosentpoeng, til 90 prosent. Gode resultater styrket skadeforsikringsselskapene soliditet gjennom 2012. Beregnet tap i kvartalsvise stresstester selskapene utarbeider, utgjorde 42 prosent av tilgjengelig bufferkapital ved utgangen av 2012, mot 55 prosent ett år tidligere.

2 Makroøkonomisk bakgrunn

Norsk økonomi

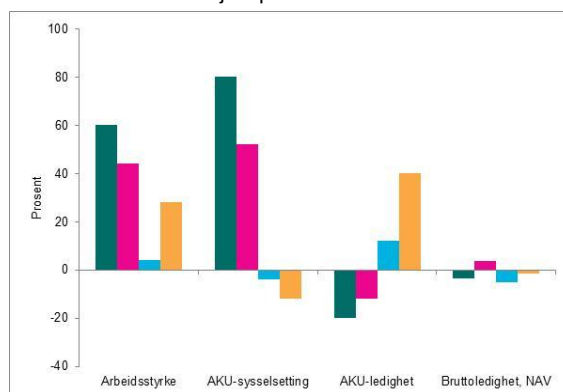
Veksten i norsk økonomi holdt seg oppe i 2012, til tross for svak utvikling internasjonalt, se figur 2.1. Bruttonasjonalproduktet (BNP) for Fastlands-Norge økte med 3,5 prosent i 2012, opp fra 2,5 prosent i 2011. Både vare- og tjenesteproduksjon var klart høyere enn året før. Veksttakten var imidlertid avtagende gjennom året. I 4. kvartal 2012 var det en svak utvikling i etterspørselen fra utlandet og i norsk økonomi utenom petroleumsvirksomheten. BNP Fastlands-Norge økte derfor med bare 0,3 prosent i fjorårets siste kvartal. SSB tegner et relativt positivt bilde i siste prognoser for norsk økonomi fra desember 2012. Ifølge SSB vil BNP Fastlands-Norge vokse gjennomsnittlig med 3,3 prosent årlig fram mot 2015. Privat forbruk og investeringer vil lede an i konjunkturutviklingen, mens bidraget fra tradisjonell vare- og tjenesteeksport er ventet å bli moderat.

Figur 2.1: BNP-Fastlands Norge, årlig og kvartalsvis volumvekst

Kilde: Statistisk Sentralbyrå

Figur 2.2: Arbeidsmarkedet. Vekst siste 3-månedersperiode. Annualisert. Observasjonsperiode mai 2012 - nov. 2012

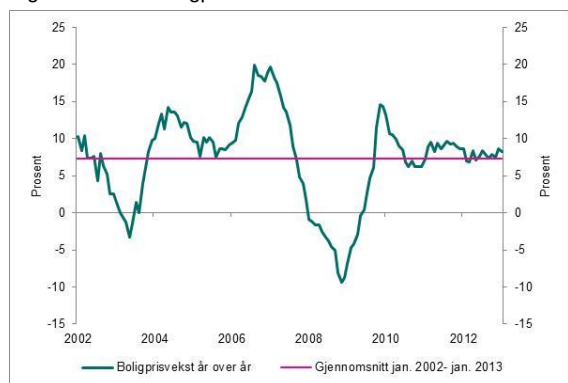

Kilde: Statistisk Sentralbyrå

Arbeidsmarkedet svekket seg noe gjennom høsten i fjor, etter at sysselsettingen steg markert gjennom det første halvåret. Ifølge nasjonalregnskapstall var sysselsettingen i 3. kvartal 2,1 prosent høyere enn ett år tidligere mot 2,4 prosent kvartalet før. Sysselsettingen har økt særlig innen bygg- og anlegg, forretningsmessig tjenesteyting, i deler av industrien og offentlig sektor. Gjennom hele 2012 frem til og med oktober har den sesongjusterte arbeidsledigheten ligget mellom 3,0 og 3,3 prosent. I november økte arbeidsledighetsraten til 3,5 prosent.

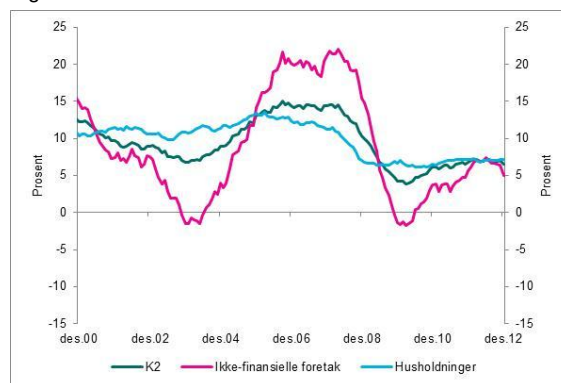
Boligprisveksten tok seg opp mot slutten av fjoråret, og oppgangen har fortsatt inn i 2013, se figur 2.3. Boligprisene steg sesongjustert med 0,6 prosent fra desember 2012 til januar 2013, og tolv månedersveksten var 8,5 prosent. Omsetningen er høy og formidlingstiden er lav. Også innenfor næringseiendom tok omsetningen seg opp utover 2012, spesielt innenfor kontor og boligrelatert eiendom. Ifølge tall fra OPAK har omsetningsprisene på kontorlokaler i Oslo og Bergen flatet ut, mens det har vært en liten oppgang i leieprisenivået.

Figur 2.3: Bruktboligpriser. Tolv måneders vekst

Kilde: NEF/EFF/Pöyry/Finn.no og SSB

Figur 2.4: Innenlandsk kredittvekst

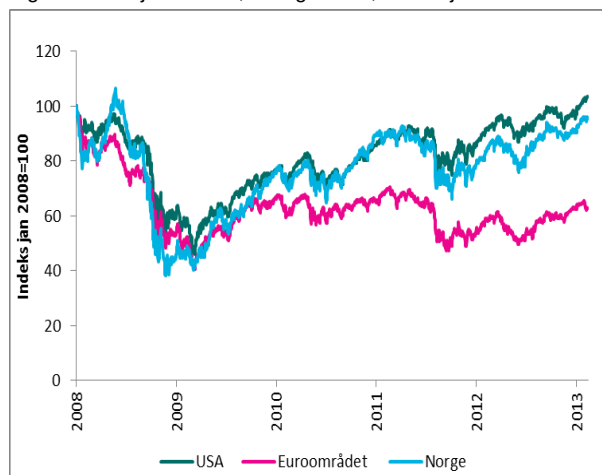
Kilde: Statistisk Sentralbyrå

Husholdningenes gjeldsvekst har vært relativt stabil det siste året, men er fortsatt høyere enn inntektsveksten. Foretakenes gjeldsvekst tok seg opp gjennom det første halvåret, men veksttakten gikk betydelig ned igjen gjennom andre halvår, se figur 2.4. Årsveksten var likevel vesentlig høyere i 2012 sammenlignet med 2011 (6,6 % mot 4,0 %). Den samlede innenlandske kredittveksten var 6,5 prosent ved utgangen av 4. kvartal 2012 målt som tolv måneders rate.

Aksje- og rentemarkeder

I aksjemarkedene var utviklingen sterk, for 2012 sett under ett, til tross for vedvarende usikkerhet knyttet situasjonen i enkelte euroland og moderate vekstutsikter i de store industrilandene. I 2012 økte aksjekursene i USA (S&P500) med 13 prosent. Hovedindeksen på Oslo Børs (OSEBX) og aksjeindeksen for euroområdet (STOXX) økte begge med om lag 15 prosent i tilsvarende periode, se tabell. Utviklingen siden utgangen av 2012 har vært positiv i Norge og USA, hvor indeksene per 11. februar hadde økt med henholdsvis 6 og 5 prosent. Tilsvarende lå STOXX indeksen tilnærmet flat i samme periode.

Figur 2.5: Aksjeindekser, utvalgte land, indeks jan.2008=100

Kilde: Thomson Reuters Datastream

Figur 2.6: Renteutvikling 10 års statsobligasjoner, utvalgte land

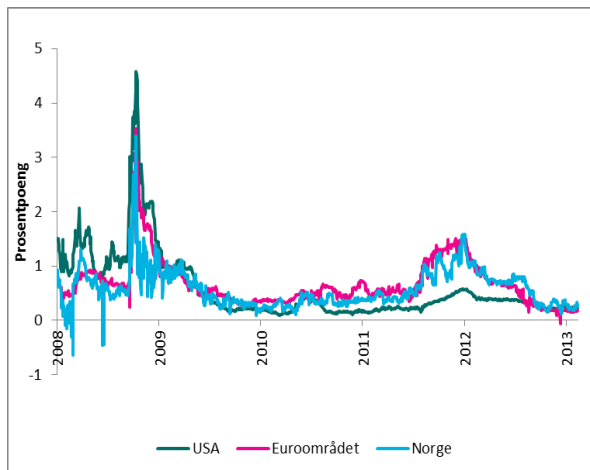

Kilde: Thomson Reuters Datastream

De lange rentene i USA, Euroområdet og Norge holdt seg lave historisk gjennom hele 2012 og falt noe gjennom året, se tabell. Utviklingen gjenspeiler fortsatt forventninger om lav inflasjon og moderat vekst

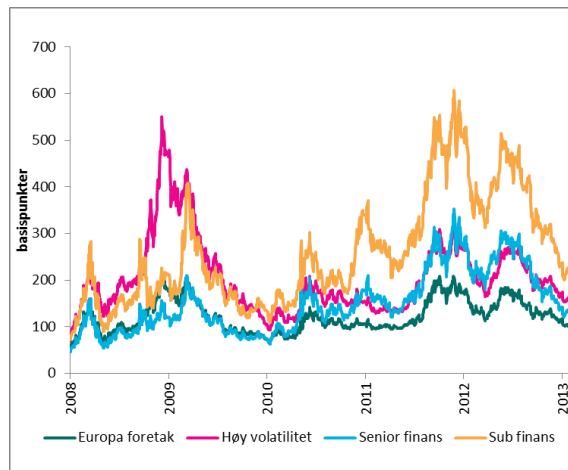
fremover. Siden utgangen av 2012 har rentene på lange statsobligasjoner økt noe. Rentenivået på statsgjelden til flere av de gjeldstyngede, perifere eurolandene falt også i 2012, og spesielt i Italia. Den europeiske sentralbanken (ESB) annonserte i september 2012 programmet for kjøp av statsobligasjoner i annenhåndsmarkedet, "Outright Monetary Transactions"(OMT), og bidro til reduksjonen, se figur 2.6.

Figur 2.7: Spread pengemarked stat, 3mnd.

Kilde: Thomson Reuters Datastream

Figur 2.8: CDS-priser (EU), bank og ikke-finansielle foretak

Kilde: Thomson Reuters Datastream

De korte pengemarkedsrentene i USA, Norge og euroområdet falt i alle kvartalene av 2012, og spesielt i tredje kvartal. Risikopåslaget over statsrenter har også blitt redusert i samme periode, se figur 2.7. Forventninger om vedvarende lave styrings-renter bidro til utviklingen i 2012. Inn i 2013 har kort pengemarkedsrente økt svakt.

CDS-prisene på europeiske banker ble redusert i 2012 og utviklingen har fortsatt inn i 2013. Likevel fremgår det fra figur 2.8 at CDS på usikrede (subordinert) obligasjonslån utstedt av europeiske banker fortsatt vurderes som mer risikable enn høyrenteobligasjoner utstedt av ikke-finansielle foretak. Likeledes vurderes senior bankobligasjoner generelt som mer risikable enn obligasjoner utstedt av ikke-finansielle foretak med høy kredittverdighet.

Tabell 2.1: Utvikling i aksje- og rentemarkeder

Endringer aksjer og renter	4. kvartal	2012	Hittil i år*
Aksjer (prosent)			
USA (S&P 500)	-1,0	13,4	6,4
Euroområdet (STOXX)	6,9	15,6	0,2
Norge (OSEBX)	-0,4	15,4	5,4
10 års stat (prosentpoeng)			
USA	0,12	-0,12	0,21
Euroområdet	-0,12	-0,51	0,31
Norge	-0,01	-0,30	0,48
Spania	-0,65	0,20	0,01
Italia	-0,64	-2,47	-0,02
3 mnd. pengemarked (prosentpoeng)			
USA	-0,05	-0,28	-0,01
Euroområdet	-0,03	-1,17	0,04
Norge	-0,14	-1,06	0,12

* Per 11. februar 2013

3 Strukturen i finansmarkedet

Strukturen i det norske finansmarkedet

Forvaltningskapitalen til DNB utgjorde 32 prosent av total forvaltet kapital i banker, finansieringsforetak, verdipapirfond og forsikring ved utgangen av 2012. DNB har virksomhet i alle bransjer, og konsernet er den største aktøren innenfor kredittmarkedet, samt den nest største aktøren innenfor livsforsikring og verdipapirforvaltning. Sparebank 1-alliansen er den nest største grupperingen i det norske finansmarkedet, etterfulgt av det svenske finanskonsernet Nordea som er representert i Norge gjennom Nordea Bank Norge (med datterselskapene Nordea Eiendomskreditt og Nordea Finans), Nordea Liv og Nordea-fondene. I tillegg inngår KLP, Storebrand, Terra-Gruppen og Gjensidige blant de største aktørene i finansmarkedet. Samlet sett har finansgruppene de største markedsandelene innenfor livsforsikring og i kredittmarkedet.

Tabell 3.1: Strukturen i det norske finansmarkedet målt i prosent av forvaltningskapital* 31.12.12

Prosent av forvaltningskapital	Kredittinstitusjoner	Verdipapirfond	Skadeforsikring	Livsforsikring	Sum konsern
DNB	36	18	1	27	32
SpareBank1/Samarb. Sparebanker	14	4	7	3	12
Nordea	10	10	0	6	10
KLP	1	12	2	30	5
Storebrand	1	10	1	24	5
Terra-Gruppen	5	1	2	0	4
Gjensidige	0,3	0	27	1	1
Sum finanskonsern/allianser	67	56	40	92	68
Øvrige selskaper	33	44	60	8	32
Totalt marked	100	100	100	100	100

* For kredittinstitusjoner som inngår i bankkonsern er sum forvaltningskapital for bankkonsern benyttet. Med unntak av dette er sum forvaltningskapital for finansgrupper basert på sum forvaltningskapital i de ulike bransjer og vil avvike fra konsernernes egne konsernregnskap. I totalmarkedet inngår også utenlandske institusjoners filialer i Norge

** Kredittinstitusjoner omfatter banker, kredittforetak og finansieringsselskaper

*** For Sparebank 1-alliansen og Terra-Gruppen er eierbankene inkludert i markedsandelene

**** I totalt marked inngår utenlandske institusjoners filialer i Norge

Utenlandske aktører har betydelige markedsandeler i det norske finansmarkedet, både gjennom filialer og datterselskaper.

Tabell 3.2: Utenlandskeide datterselskaper og filialers markedsandeler i det norske finansmarkedet målt i prosent av forvaltningskapital* 31.12.12

Prosent av forvaltningskapital	Kredittinstitusjoner	Skadeforsikring**	Livsforsikring
Utenlandskeide datterselskaper	12	0,4	7
Utenlandske filialer	13	30	0,4
Sum utenlandskeide	25	31	8
Norskeide institusjoner	75	69	92

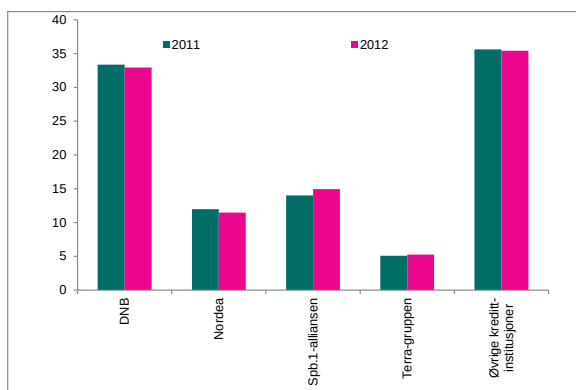
* Grenseoverskridende virksomhet er ikke inkludert

** Som andel av brutto premieinntekter har utenlandske filialer en markedsandel på 42 prosent innenfor skadeforsikring

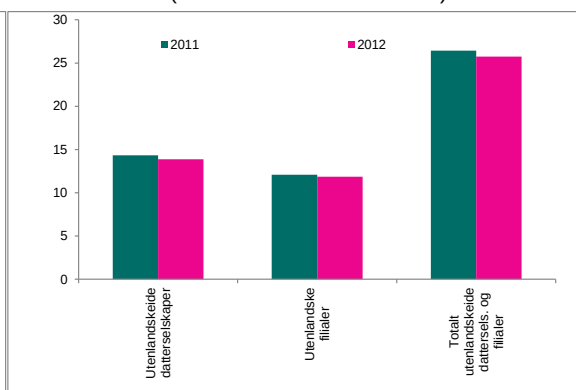
Kredittinstitusjoner

Markedsandelene i kredittmarkedet har vært relativt stabile gjennom 2012. Det største bankkonsernet, DNB Bank, hadde en markedsandel på 33 prosent av brutto utlån. I kredittmarkedet er utenlandskeide kredittinstitusjoner, inkludert filialer, betydelige aktører med en samlet markedsandel på 26 prosent. Tre av de fem største bankene er utenlandsk eid.

Figur 3.1: Markedsandeler målt i prosent av brutto utlån til kunder i kredittmarkedet

Figur 3.2: Utenlandskeide kredittinstitusjoners markedsandeler (i % av brutto utlån til kunder)

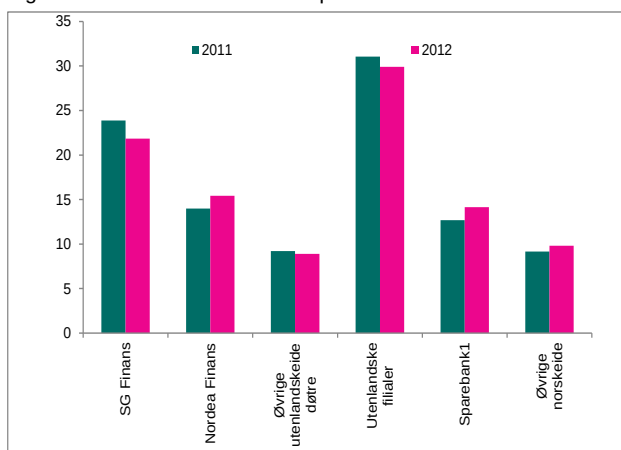
Kredittforetak

Ved utgangen av 2012 var det 30 kredittforetak i det norske markedet, inkludert ett utenlandskeid datterselskap og to utenlandske filialer. De senere år, og da særlig i 2008 og 2009, har det blitt etablert en rekke nye boligkredittforetak. Ved utgangen av 2012 var det 19 boligkredittforetak, og disse stod for 69 prosent av kredittforetakenes brutto utlån, opp fra 65 prosent ett år før.

Finansieringsselskaper

Det er 45 finansieringsselskaper i det norske markedet. SG Finans og Nordea Finans Norge er de største finansieringsselskapene med markedsandeler på 22 og 15 prosent i utlånsmarkedet. De øvrige utenlandske aktørene, både filialer og datterselskaper, har en samlet markedsandel på 39 prosent. Finansieringsselskaper i Sparebank1-alliansen er størst blant de norskeide selskapene med en markedsandel på 14 prosent. Utenlandske filialer har betydelige markedsandeler, men deres markedsandel har avtatt noe det siste året.

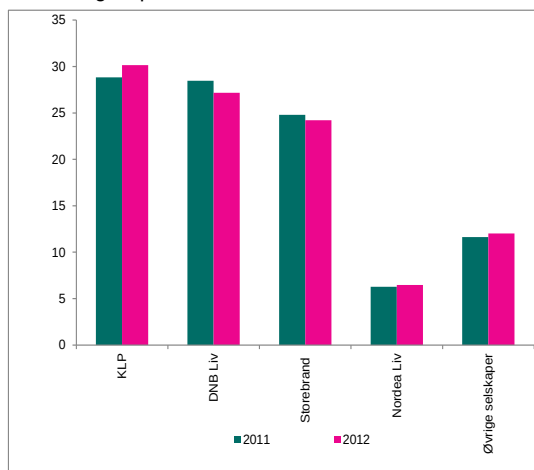
Figur 3.3: Markedsandeler målt i prosent av brutto utlån til kunder

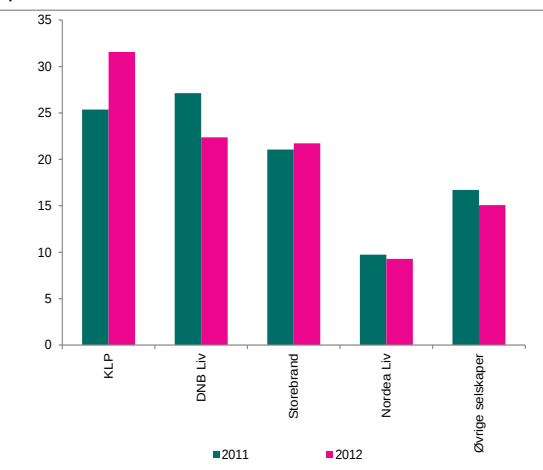
Livsforsikringsselskaper

Det er ti norske og to utenlandske livsforsikringsselskaper i det norske markedet, samt en del mindre utenlandske filialer. De tre største livselskapene, KLP, DNB Livsforsikring og Storebrand Livsforsikring har 82 prosent av samlet forvaltningskapital. Nordea Liv, som er det største utenlandske livselskapet, har en markedsandel på 7 prosent. Som andel av premieinntektene var det en økning i markedsandelen til de tre største selskapene på 2 prosentpoeng til 76 prosent i 2012. KLP hadde en oppgang i andelen av premieinntektene på 6 prosentpoeng mens DNB Livsforsikring hadde en nedgang på 5 prosentpoeng.

Figur 3.4: Markedsandeler målt i prosent av forvaltningskapital

Figur 3.5: Markedsandeler målt i prosent av premieinntekter*

* Inkl. flytting av premiereserve fra andre selskaper

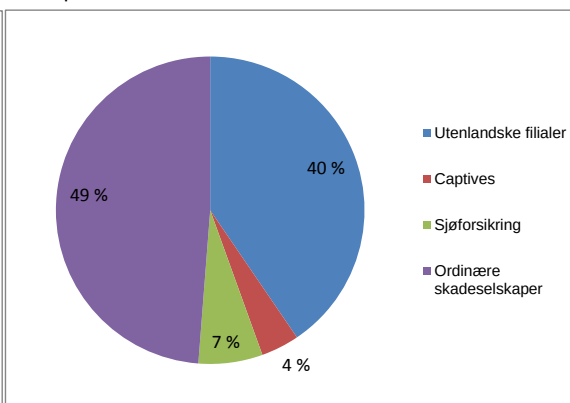
Skadeforsikringsselskaper

I det norske skadeforsikringsmarkedet er det 100 aktører. En stor andel av de små skadeforsikringsselskapene er sjøforsikringsselskaper og captives. Utenlandske filialer stod for 41 prosent av forfalt bruttopremie, hvorav markedsandelen til If Skadeforsikring og Tryg Forsikring samlet var på 32 prosent. De fire største selskapene, Gjensidige Forsikring (norsk enhet), If Skadeforsikring, Tryg Forsikring og Sparebank 1 Skadeforsikring, hadde en samlet markedsandel på 63 prosent, ned fra 66 prosent i 2011. Øvrige selskaper har økt sin markedsandel med 3 prosentpoeng til 37 prosent.

Figur 3.6: Markedsandeler målt i prosent av forfalt bruttopremie i 2012

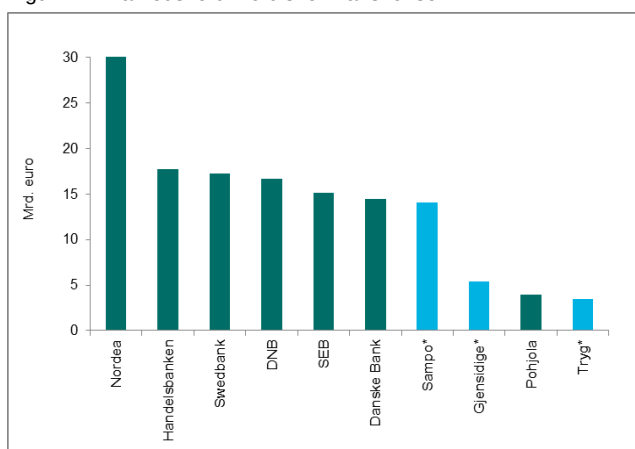
Figur 3.7: Markedsandeler målt i prosent av forfalt bruttopremie

4 Nordiske finanskonsern

Nordea var det største finanskonsernet i Norden ved utgangen av 2012 med en forvaltningskapital på 4 973 mrd. norske kroner. Markedsverdien ble vurdert til 30,3 mrd. euro. DNB er det tredje største finanskonsernet med en forvaltningskapital på 2 265 mrd. kroner. Målt etter markedsverdi er DNB det fjerde største konsernet, vurdert til 16,7 mrd. euro. Sju av de ti største finanskonsernene i Norden er bankdominerte, hvorav de seks største har virksomhet i Norge.

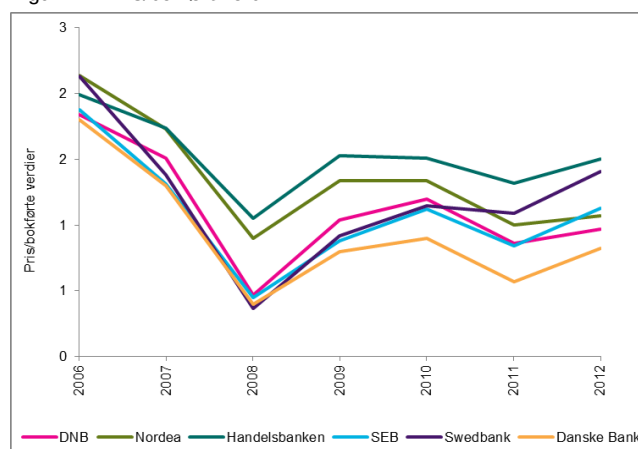
Figur 4.1: Markedsverdi nordiske finanskonsern

Kilde: JP Morgan, 16. januar 2013

*Sampo, Gjensidige og Tryg er forsikringsdominert

Figur 4.2: Pris/bokført verdi

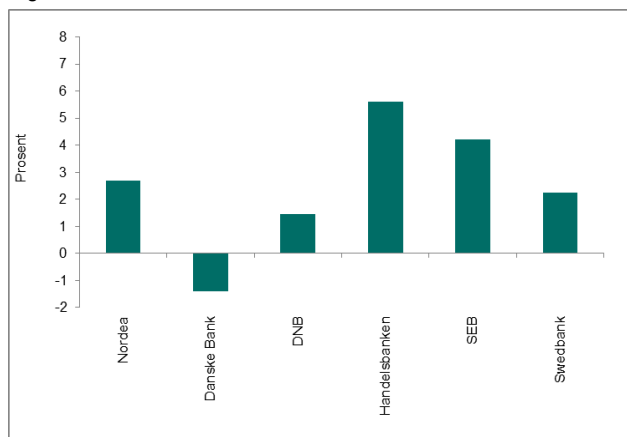

Kilde: JP Morgan, 16. januar 2013

Verdsettelsen av de nordiske storbankene steg i tråd med den generelle børsoppgangen gjennom 2012. SEB, Swedbank og Danske Bank hadde den sterkeste verdiøkningen sammenliknet med begynnelsen av året, mens utviklingen i Nordea har vært tilnærmet flat. Avstanden i verdsettelse mellom Danske Bank og de øvrige storbankene ble redusert gjennom 2012. Verdsettelsen av børsnoterte banker ellers i Europa steg også gjennom 2012, og større europeiske banker ble ved inngangen til 2013 priset til om lag 0,8 av bokførte verdier.

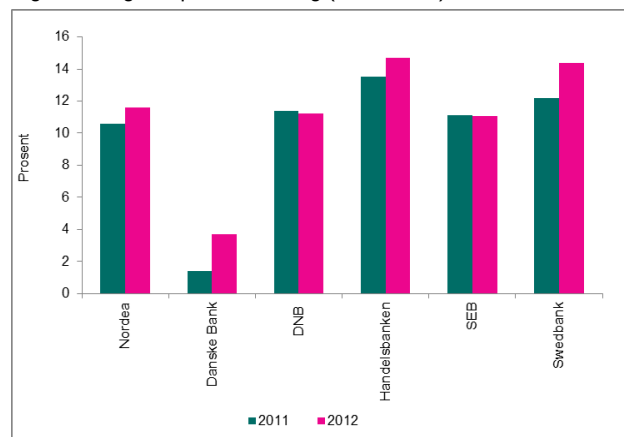
Fem av de seks største nordiske konsernene har hatt vekst i utlån til kunder det siste året. Danske Bank har redusert utlånene det siste året, målt i danske kroner. Utlånsveksten for konsernene samlet har avtatt mot slutten av året. Dette gjelder spesielt for DNB, Nordea og Swedbank.

Figur 4.3.: Utlånsvekst 12 mnd. i lokal valuta

Kilde: Kvartalsrapporter

Figur 4.4: Egenkapitalavkastning (annualisert)

Kilde: Kvartalsrapporter

Nordea, Danske Bank, Handelsbanken og Swedbank hadde en bedring i resultat før skatt sammenlignet med 2011. De samme konsernene hadde også en bedring i egenkapitalavkastningen. DNB og SEB hadde en svak nedgang i både resultat før skatt og egenkapitalavkastning i samme periode.

Utlånstapene for flertallet av konsernene var lave. Danske Bank hadde betydelige utlånstap også i 2012, men tapsnedskrivningene har vært fallende gjennom året. Tapene var særlig relatert til næringsseiendom i Irland, shippingbransjen og privatkunder i Danmark.

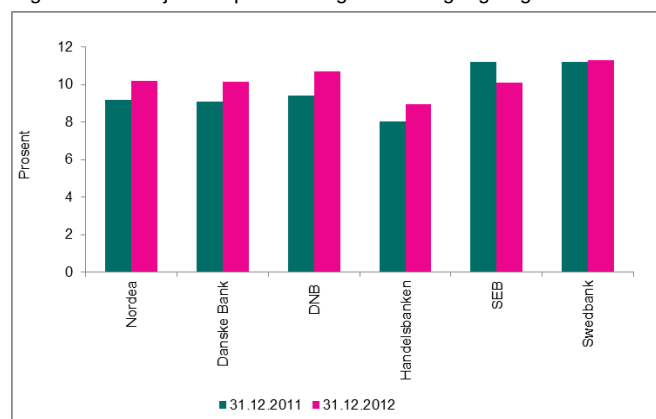
Fire av konsernene har hatt en merkbar styrking av den rene kjernekapitaldekningen i løpet av 2012, og spredningen mellom bankene med høyeste og laveste andel har blitt redusert.

Figur 4.5: Tap på utlån i prosent av utlån (annualisert)

Kilde: Kvartalsrapporter

Figur 4.6: Ren kjernekapitaldekning med overgangsregler*

Kilde: Kvartalsrapporter

*Kjernekapital fratrukket all hybridkapital. Overgangsregelen beregnes med ulike metoder, hvor dansk metode avviker fra praksis i Norge og Sverige.

5 Kredittinstitusjoner

Banker

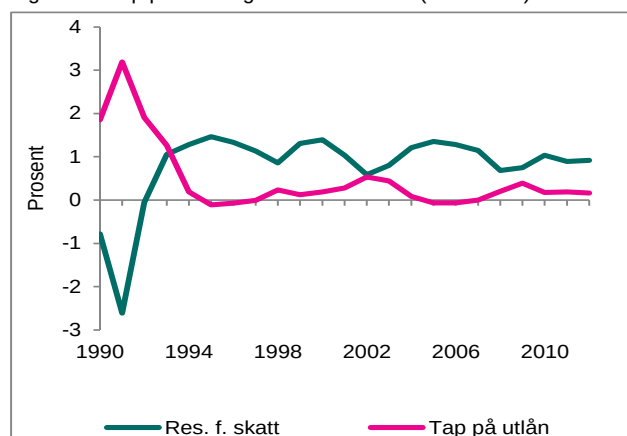
- **Betydelig bedret egenkapitalavkastning**
- **Gunstig utvikling i penge- og kapitalmarkedene**
- **Tilbakeholdt overskudd bidrar til bedret kjernekapitaldekning**

Kapittelet tar for seg utviklingen i samtlige norske banker. For banker som er finanskonsern, benyttes regnskapstall for bankkonsern, for øvrige banker benyttes morbanktall. Når resultatposter sees i forhold til gjennomsnittlig forvaltningskapital (GFK), eller utlån, er prosentsatsene annualisert. Det vises utvikling for tre grupper av banker: de seks største bankene, mellomstore banker (dvs. øvrige banker større enn 10 mrd. kroner i forvaltningskapital) og mindre banker (banker med mindre enn 10 mrd. kroner i forvaltningskapital).

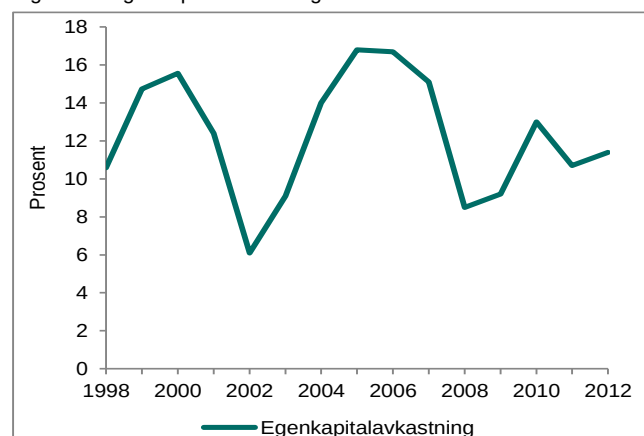
Resultat

Bankenes resultat før skatt var 12 prosent høyere i 2012 sammenlignet med året før. Egenkapitalavkastningen ble bedret med i underkant av ett prosentpoeng, til 11,4 prosent. I fjerde kvartal isolert var resultatet nær uendret fra samme periode ett år tidligere. Som følge av lav skattekostnad i kvartalet viste den kvartalsvise egenkapitalavkastningen likevel en bedring med ett prosentpoeng, sammenlignet med året før. Fjerde kvartal var derimot svakere enn tredje kvartal, som følge av noe høyere tap på utlån mot slutten av året.

Figur 5.1: Tap på utlån og resultat før skatt (% av GFK)

Figur 5.2: Egenkapitalavkastning

Hovedårsaken til at bankene samlet viste en betydelig resultatforbedring i 2012 var økte nettorenteinntekter, samtidig som også andre typer driftsinntekter viste økning. I negativ retning trakk særlig verdiendringer på finansielle instrumenter.

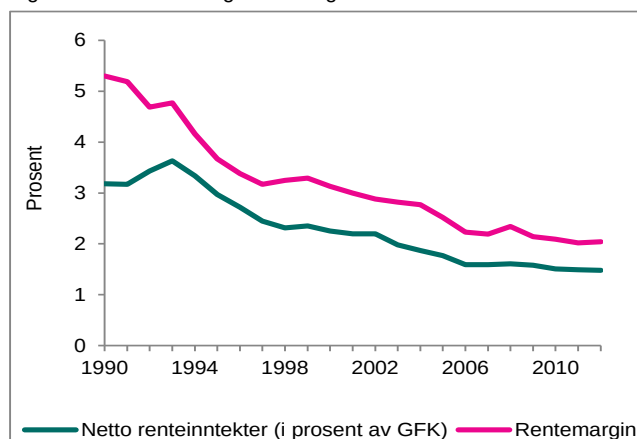
Tabell 5.1: Resultat for samtlige norske banker

	2012		2011		4.kv.12		4.kv.11	
	Mill. kr.	% GFK	Mill. kr.	% GFK	Mill. kr.	% GFK	Mill. kr.	% GFK
Netto renteinntekter	60 031	1,48	55 561	1,49	15 395	1,52	14 420	1,52
Andre inntekter	26 596	0,66	26 311	0,71	7 300	0,72	7 993	0,84
herav verdiendr. finansielle instrumenter	5 908	0,15	8 108	0,22	1 877	0,19	3 343	0,35
Driftskostnader	42 820	1,05	41 451	1,11	11 037	1,09	11 033	1,16
herav lønn og personalkostnader	22 258	0,55	21 167	0,57	5 424	0,54	5 280	0,56
Resultat før tap på utlån	43 807	1,08	40 421	1,08	11 658	1,15	11 379	1,20
 Bokførte tap på utlån	6 523	0,16	6 988	0,19	2 465	0,24	2 238	0,24
Gev/tap ikke-fin.ei /langsiktige verdip.	-34	0,00	-73	0,00	-47	0,00	-29	0,00
Resultat før skatt	37 249	0,92	33 360	0,89	9 146	0,91	9 112	0,96
 Skattekostnad	9 441	0,23	9 294	0,25	2 064	0,20	2 884	0,30
Resultat etter skatt	27 808	0,68	24 065	0,65	7 081	0,70	6 229	0,66
 Egenkapitalavkastning (%)	11,4		10,5		11,4		10,4	

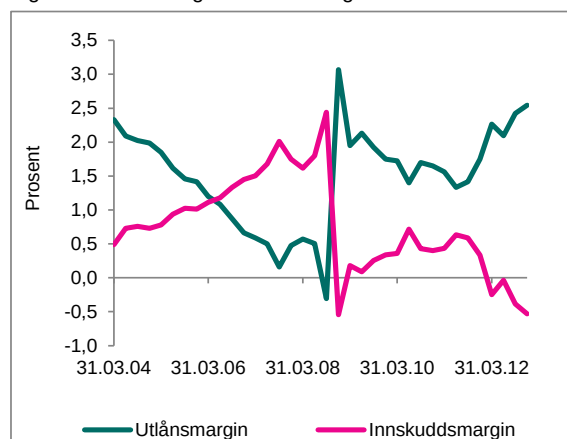
Bankenes netto renteinntekter økte med 8 prosent siste år. Som følge av betydelig vekst i forvaltningskapital sank nettorenten likevel marginalt i forhold til GFK. Nedgangen i forhold til GFK skyldes utviklingen i gruppen av de største bankene, hvor alle seks banker hadde større vekst i forvaltningskapital enn i netto renteinntekter. Gruppene av de mellomstore og de mindre bankene så derimot begge en bedring i nettorenten i 2012.

Bankenes finansieringskostnader gjennom verdipapirmarkedet er fortsatt betydelig høyere enn i årene før finanskrisen. Som følge av dette er konkurransen om innskuddsmidler fra kunder fremdeles sterk. Samtidig som pengemarkedsrenten sank la dette et sterkt press på innskuddsmarginene i 2012. Ved utgangen av 2012 var gjennomsnittlig innskuddsrente 0,5 prosentpoeng høyere enn 3-måneders pengemarkedsrente, slik at bankenes gjennomsnittlige innskuddsmargin var negativ. Den synkende pengemarkedsrenten førte til en bedring i utlånsmargin, på tross av at gjennomsnittlig utlånsrente sank svakt i 2012. Total rentemargin var nokså stabil gjennom fjoråret.

Figur 5.3: Netto rente og rentemargin

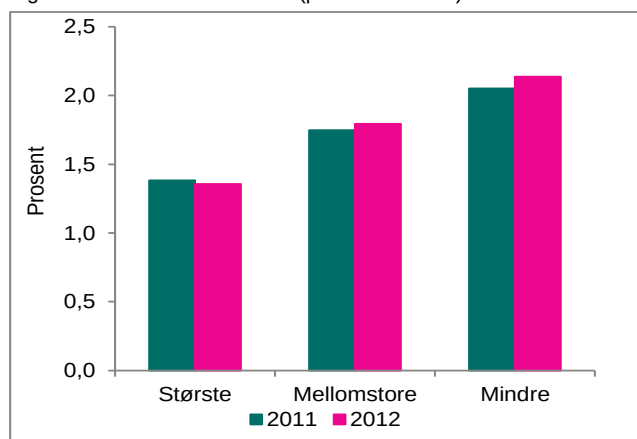

Figur 5.4: Utlåns- og innskuddsmargin

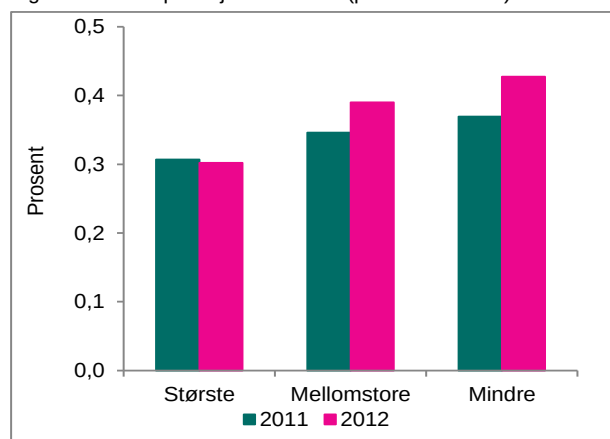

Andre inntekter, eksklusiv kursgevinster på finansielle instrumenter, var 13 prosent høyere enn ett år tidligere. Både utbytte, netto provisjonsinntekter og andre driftsinntekter viste en klar bedring. Netto provisjonsinntekter var 11 prosent høyere enn ett år tidligere, hvor det særlig var høy vekst for gruppene av mellomstore og mindre banker.

Figur 5.5: Netto renteinntekter (prosent av GFK)

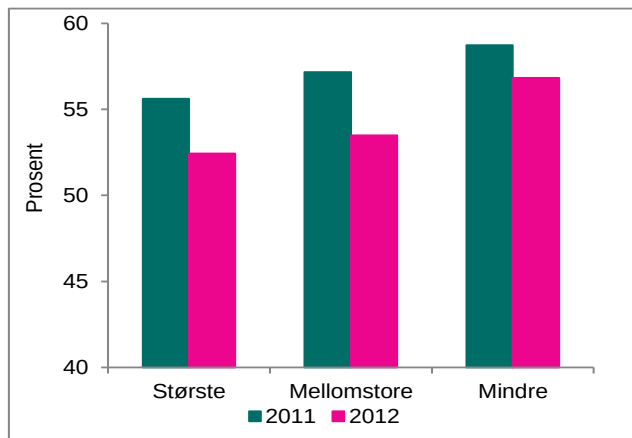
Figur 5.6: Netto provisjonsinntekter (prosent av GFK)

Bankenes netto kursgevinster på finansielle instrumenter var 27 prosent lavere enn i samme periode året før. Hovedforklaringen på denne reduksjonen var verdiendringer på sikringsinstrumenter i forbindelse med den langsiktige finansieringen. Disse instrumentene vurderes til virkelig verdi (marked-to-market), og verdiene vil dermed være relativt volatile. I tider med uro i valutamarkedet vil disse avtalene gi regnskapsmessig gevinst, mens mer stabile perioder vil gi motsatt effekt.

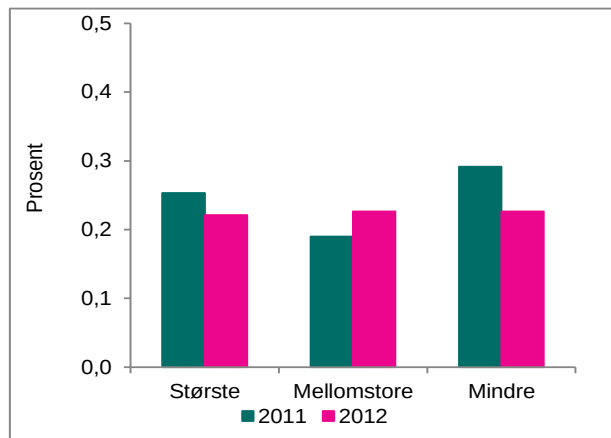
Driftskostnadene var 3 prosent høyere enn året før, men sank betydelig i forhold til forvaltningskapitalen. Kostnader til lønn, pensjoner mv, viste kun marginal økning siste år. Bankenes samlede kostnad/inntektsforhold (ekskl. kursgevinster på finansielle instrumenter) gikk ned med 3,2 prosentpoeng, til 53,0 prosent.

Figur 5.7: Kostnad-/inntektsforhold

Ekskl. verdiendringer på finansielle instrumenter

Figur 5.8: Utlånstap i % av utlån

Det var særlig gruppene av de største og de mellomstore bankene som hadde en markert forbedring av kostnadsnivået siste år. Gruppen av de mindre bankene har et høyere kostnadsnivå enn de større bankene, og viste også en mindre reduksjon i kostnadsprosent.

Utlånstapene i fjerde kvartal 2012 var om lag dobbelt så høye som i tredje kvartal, og tilsvarte 0,34 prosent av utlånsvolumet. For året som helhet viste bankene likevel en nedgang i utlånstap fra året før, på 7 prosent. I forhold til utlånsvolumet var tapsnivået i bankene 0,22 prosent.

Balanse

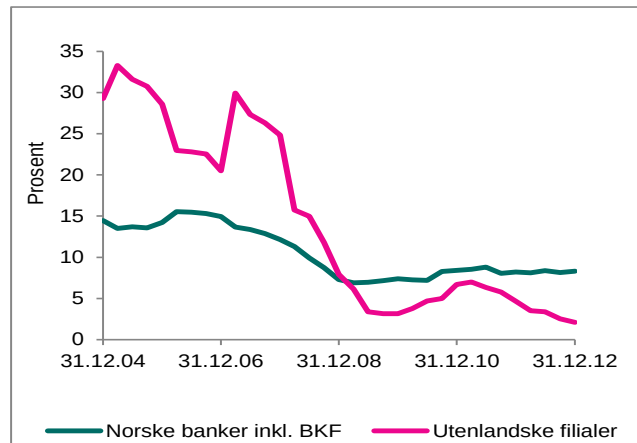
Bankene hadde en vekst i utlån på 2,1 prosent siste år. Inkluderes de deleide OMF-foretakene var veksten 4,0 prosent. Vekstraten sank betraktelig i andre halvår, fra 8,0 prosent ved utgangen av første halvår og 5,7 prosent ved utgangen av tredje kvartal. Noe av reduksjonen i veksten skyldes at den norske kronen styrket seg mot amerikanske dollar i andre halvår. Utlån i valuta blir dermed mindre verdt i kroner. Økt emisjonsaktivitet i obligasjonsmarkedet kan ha bidratt til redusert utlånsvekst i banker.

Tabell 5.2: Balanseposter for samtlige norske banker (uten gruppeeide OMF-foretak)

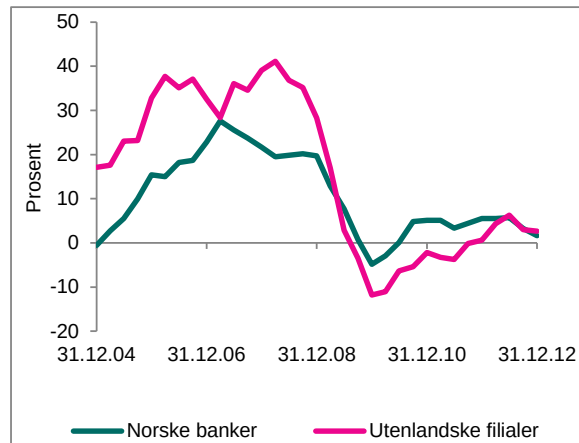
	31.12.12		31.12.11		
	Mrd.kr	% av br. utlån	Mrd.kr	% av br. utlån	vekst i %
Forvaltningskapital	3 996,1		3 802,2		5,1
Brutto utlån til kunder	2 923,3		2 862,0		2,1
Tapsnedskrivninger på utlån	22,4	0,8	22,1	0,8	
herav individuell tapsnedskrivning	15,0	0,6	15,3	0,6	-1,5
herav gruppenedskrivning	7,3	0,3	6,8	0,3	6,9
Brutto misligholdte utlån	44,6	1,5	45,6	1,6	-2,2
Gjeld til kredittinstitusjoner	584,6		656,2		-10,9
Innskudd fra kunder	1 756,9		1 636,2		7,4
Verdipapirgjeld	1 185,2		1 060,0		11,8
Egenkapital	247,9		233,3		6,2
Innskuddsdekning (%)	60,1		57,2		

Vekstraten for utlån til personkunder var fortsatt høy, 8,3 prosent ved utgangen av 2012. Utenlandske bankers filialer i Norge hadde en vekst på 2,1 prosent siste år, og har hatt lavere vekst til personkunder enn de norske bankene de siste fire årene. Både norske og utenlandske banker hadde lav vekst i utlån til innenlandske bedriftskunder i 2012. Det har vært økt aktivitet i obligasjonsmarkedet.

Figur 5.9: Vekst i utlån til personkunder

Figur 5.10: Vekst i utlån til bedriftskunder

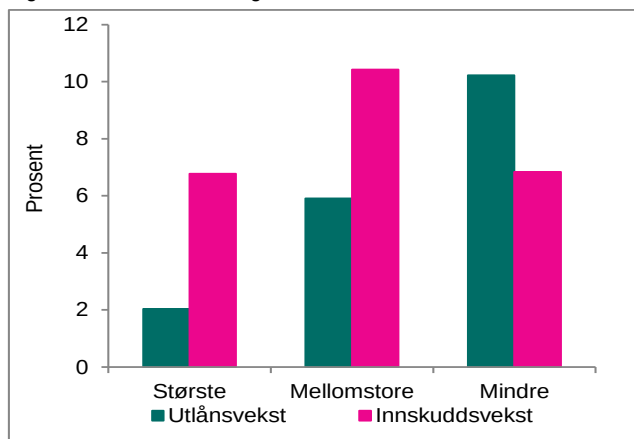

Både individuelle og gruppemessige nedskrivninger på utlån har vært tilnærmet uendret i forhold til utlånsmassen de siste seks kvartalene, med et totalt nivå på nedskrivninger på 0,8 prosent av kundeutlån. Volumet av misligholdte utlån gikk noe ned, både i fjerde kvartal isolert, og for 2012 som helhet. Misligholdte utlån utgjorde 1,5 prosent av utlånsmassen ved utgangen av 2012.

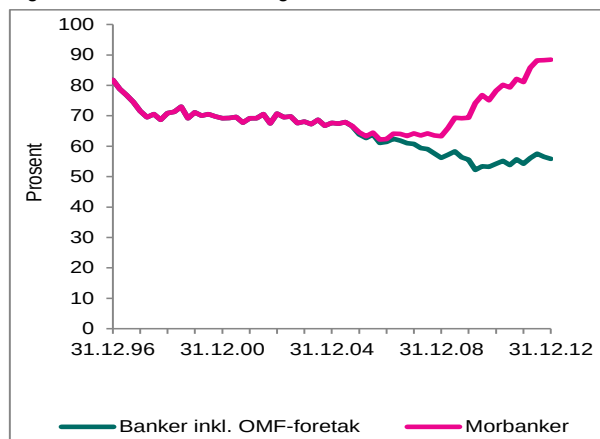
Bankenes finansiering består i hovedsak av innskudd fra kunder og innlån i penge- og verdipapirmarkedene. Innskudd fra kunder økte med 7,4 prosent siste år, men det var en svak reduksjon i innskudd både i tredje og fjerde kvartal isolert. Det var særlig gruppen av de mellomstore bankene som hadde sterk innskuddsvekst det siste året.

Norske bankers totale innskuddsdekning av kundeutlån økte med nær 3 prosentpoeng det siste året, til 60,1 prosent. Inkluderes lånene som ligger i deleide OMF-foretak, var økningen to prosentpoeng, til 55,9 prosent. Innskuddsdekningen i morbankene har økt som følge av overføringer av utlån fra bankene til boligkredittforetakene, og utgjør nå 88,4 prosent.

Figur 5.11: Vekst i utlån og innskudd

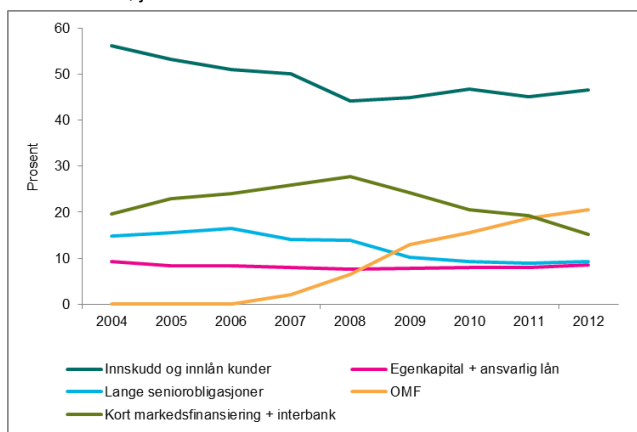
Figur 5.12: Innskuddsdekning

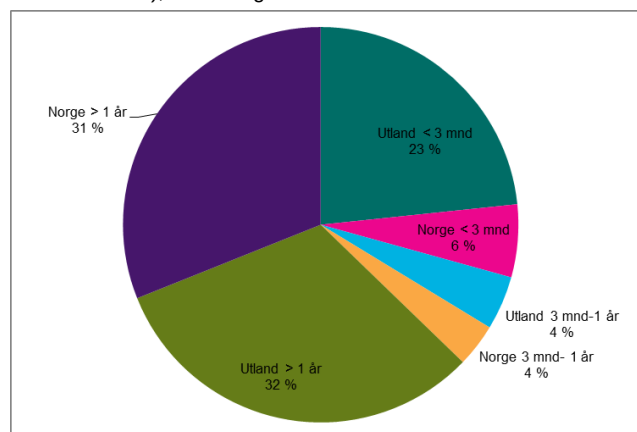
Bankenes markedsfinansiering har økt markant etter at det ble mulig for bankene å utstede obligasjoner med fortrinnsrett (OMF) gjennom kredittforetak fra 2007. Andelen markedsfinansiering av total finansiering utgjorde 45 prosent av ved utgangen av 2012. Andelen kundeinnskudd var 47 prosent. Samtidig som bankene har blitt mer avhengig av markedsfinansiering, har også løpetiden på bankenes finansiering økt. Andelen finansiering med løpetid over ett år utgjør nå nærmere 60 prosent av total markedsfinansiering. Hoveddelen av bankenes lange obligasjonslån er OMF.

En betydelig andel av norske bankers markedsfinansiering er innlån fra utlandet. Av total markedsfinansiering i bankene og OMF-foretakene (inkl. all interbankgjeld) utgjorde gjeld til utlandet nærmere 60 prosent ved utgangen av 2012. En større andel av markedsfinansieringen fra utlandet hadde ved utgangen av 2012 sammenlignet med året før løpetider over 1 år.

Figur 5.13: Utvikling i finansieringskilder, banker og OMF-foretak, justert for valutainnskudd i sentralbanker

Figur 5.14: Markedsfinansiering (ikke fratrasket innskudd i sentralbanker), banker og OMF-foretak

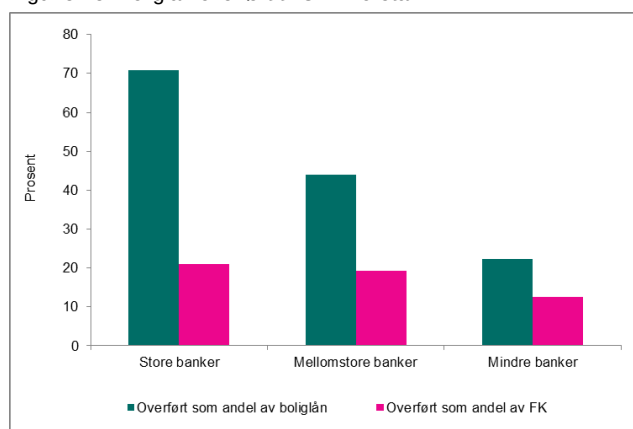
De store bankene har en betydelig andel kortsiktig finansiering (under 3 måneder) i penge- og verdipapirmarkedene. Av total markedsfinansiering utgjør dette 27 prosent. Samtidig holder de største norske bankene store innskudd i utenlandske sentralbanker, og netto refinansieringsbehov er derfor mindre enn bruttotallene tilsier.

Nærmere om OMF-foretakene

Ved utgangen av året var det utstedt OMF for nærmere 800 mrd. kroner. OMF-markedet har vokst sterkt og er blitt en viktig kilde for langsiktig finansiering i norske banker. Dette har medført at en økende andel av bankenes balanser består av pantsatte aktiva, samtidig som kvaliteten på de usikrede eiendelene i morbanken reduseres.

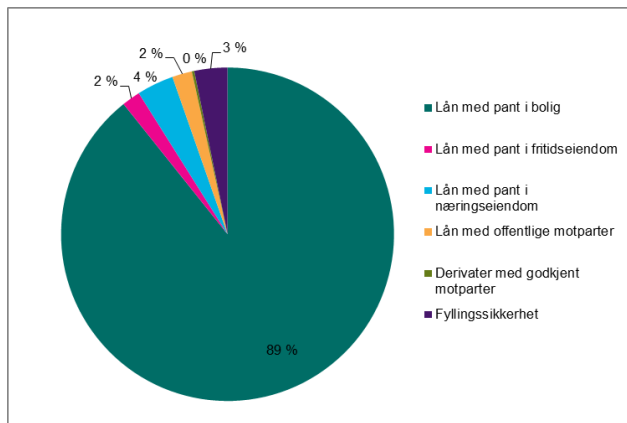
For bankkonsern som helhet er det fordelaktig å diversifisere finansieringen gjennom flere ulike kilder. Tilnærmet alle banker i Norge har i dag tilgang til hel- eller deleide OMF-foretak. Samlet ligger om lag 60 prosent av alle boliglån nå i OMF-foretak. De store bankene har i gjennomsnitt overført en høyere andel av sine utlån til OMF-foretak enn de mindre bankene. Det er imidlertid store variasjoner blant de mellomstore og de mindre bankene. Noen banker har klargjort ytterligere boliglån for overføring til OMF-foretak. Dette gjelder også for utlån med sikkerhet i næringseiendom som bankene i liten grad har overført til nå.

Figur 5.15: Boliglån overført til OMF-foretak

Før OMF-regelverket trådte i kraft, stod alle boliglån på morbankens balanse og beholdt sin verdi så lenge låntagerne betalte avdrag og renter, uavhengig prisfall i boligmarkedet. Med OMF-regelverket vil et boligprisfall få konsekvenser for OMF-foretakets sikkerhetsmasse. Sikkerhetsmassen består i hovedsak av lån med pant i bolig. Boligprisfall medfører at utsteder må finansiere opprettholdelse av sikkerhetsmassen, herunder nivå på overpantsettelsen, f.eks. ved å overføre flere lån fra morbanken. Ratingbyråene stiller krav til overpantsettelse. Det er store forskjeller i OMF-foretakenes nivå på overpantsettelse.

Figur 5.16: Fordelingen av sikkerhetsmassen for utstedte OMF

Resultatene for OMF-foretak som er heleid av banker (18 selskaper), inngår i omtalen av banker foran. De heleide OMF-foretakene hadde en utlånsvekst på 13,8 prosent som følge av overføringer fra bank til boligkredittforetak. Veksten har avtatt fra utgangen av forrige kvartal, da årsveksten var 17,3 prosent. Ren kjernekapitaldekning for denne gruppen var 2,0 prosentpoeng høyere enn for ett år siden. Ingen selskaper hadde under 9 prosent i ren kjernekapitaldekning.

Tabell 5.3: Balanseposter heleide OMF-foretak

	31.12.2012	31.12.2011	
	Mill. kr	Mill. kr	Vekst i %
Forvaltningskapital	859 401	742 779	15,7
Brutto utlån til kunder	801 381	704 316	13,8
Gjeld til kredittinstitusjoner	187 009	141 465	32,2
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	592 764	543 623	9,0
Ren kjernekapitaldekning	12,2 %	10,2 %	
Kapitaldekning	13,0 %	11,2 %	

Deleide OMF-foretak (5 selskaper) hadde en utlånsvekst på 25,0 prosent som følge av overføringer av utlån fra banker. Ved utgangen av forrige kvartal var årsveksten 34,8 prosent. Ren kjernekapitaldekning økte med 0,7 prosentpoeng. Ingen selskaper hadde under 9 prosent i ren kjernekapitaldekning.

Tabell 5.4: Balanseposter deleide OMF-foretak

	31.12.2012	31.12.2011	
	Mill. kr	Mill. kr	Vekst i %
Forvaltningskapital	262 998	207 223	26,9
Brutto utlån til kunder	225 518	180 419	25,0
Gjeld til kredittinstitusjoner	4 390	2 197	99,8
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	240 649	193 383	24,4
Ren kjernekapitaldekning	10,6 %	9,9 %	
Kapitaldekning	11,0 %	10,4 %	

Likviditetsrisiko

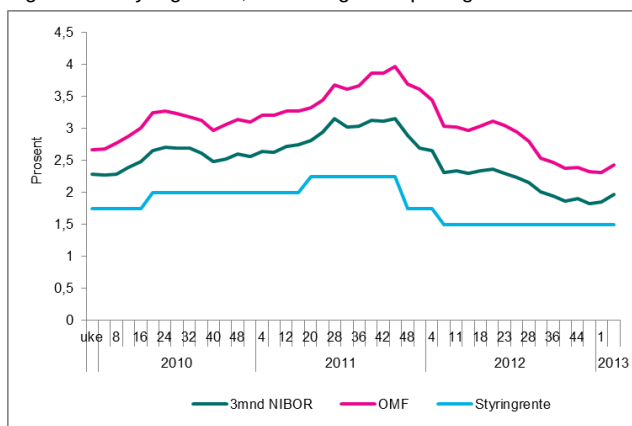
Forholdene i penge- og kapitalmarkedene utviklet seg gunstig de siste månedene i 2012 og fortsatte med positiv utvikling i januar i år. Eksempelvis har markedet for seniorobligasjoner den siste tiden vært tilgjengelig for flere banker enn tidligere. Situasjonen i Europa er derimot fortsatt preget av usikkerhet. I den første uke av februar ble det hverken utstedt sikre eller usikrede obligasjoner.

Flere europeiske banker har førtidig tilbakebetalt EUR 137 mrd. av utlån på samlet EUR 489 mrd. opptatt i LTRO fra ECB i desember 2011. Markedet forventer at mange banker også vil førtidig innfri på ECBs andre LTRO i slutten av februar i år. Ifølge analytikere forventes det at markedsfinansieringen som vil erstatte LTRO, benyttes til utlån, og ikke at bankene sitter med ekstra likviditet slik som var tilfelle for et år siden med ECB utlånene.

Førstehåndsmarkedet for OMF, både i NOK og valuta fungerer bra for de norske institusjonene. Det norske markedet for seniorobligasjoner fungerer også tilfredsstillende. Tilgangen på finansiering er god, og i det norske markedet var emisjonene i januar på samme nivå som de siste månedene i 2012. Risikopremiene har falt relativt mye de siste månedene og ligger nå på et lavere nivå enn før uroen høsten 2011, se figur 5.18. I markedet for kort finansiering er det god tilgang, og det har vært lite prisendring.

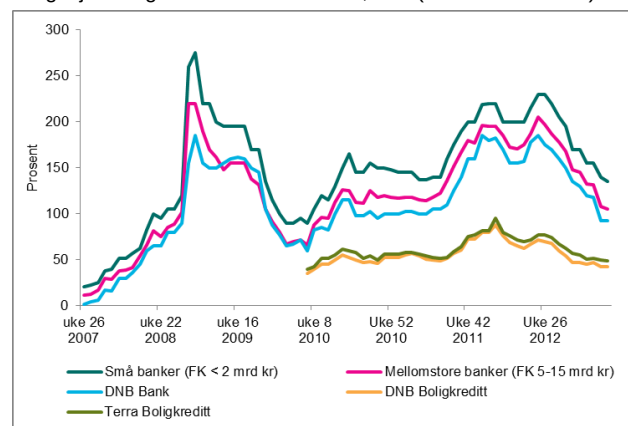
Både på grunn av investorpreferanser og pris er det fordelaktig for bankene å benytte OMF til lang finansiering. Prissvingningene er også mindre for OMF enn for seniorobligasjoner. Det siste halvåret har prisen på seniorobligasjoner og OMF med 5 års løpetid falt med henholdsvis om lag 100 og 30 bp.

Figur 5.17: Styringsrente, NIBOR og OMF-påslag

Kilde: Thomson Reuters, DNB Markets

Figur 5.18: DNB Markets indikative påslag for seniorobligasjoner og OMF mot 3m-NIBOR, 5 år (t.o.m. uke 6 2013)

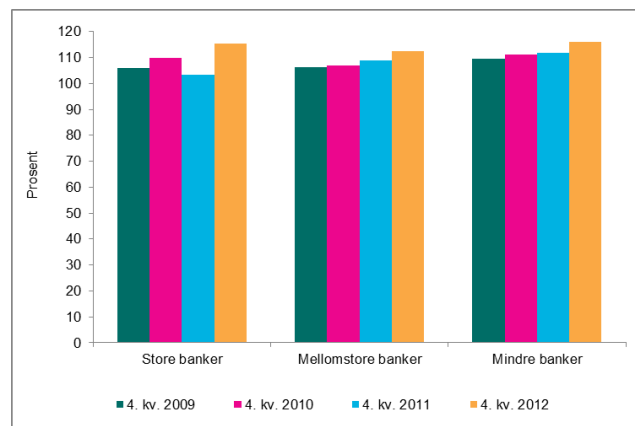
Kilde: DNB Markets

Bankenes finansiering med løpetid over 1 år (herunder kundeinnskudd, obligasjonslån inkl. OMF, gjeld til kredittinstitusjoner, ansvarlig lånekapital og egenkapital) som andel av illikvide eiendeler har økt de senere årene. For de store norske bankene var andelen 100 prosent ved årsslutt, mens for de mellomstore og mindre var andelen henholdsvis 101 og 107 prosent.

Figur 5.19: Finansiering med løpetid over 1 år som andel av illikvide eiendeler

Figur 5.20: Finansiering med løpetid over 1 måned som andel av illikvide eiendeler

Bankene bør ha tilstrekkelige likviditetsbuffer for å tåle en periode med begrenset tilgang på likviditet. Det nye kravet til likviditetsbuffer, Liquidity Coverage Ratio (LCR), er foreslått som et minstekrav på 100 prosent fra 2015 i CRD IV. LCR måler størrelsen på foretakets likvide aktiva (fordelt på nivå 1 og nivå 2 aktiva, som er henholdsvis høylikvide og likvide papirer) i forhold til netto likviditetsutgang i en stressituasjon i penge- og kapitalmarkedene 30 dager frem i tid.

For norske banker er det utfordrende å oppfylle kravene til LCR, slik de ble definert av Baselkomitéen i desember 2010 og slik de foreløpig er definert i forslaget til CRD IV. Norske banker har ikke tilstrekkelig med likvide aktiva etter regelverkets foreløpige definisjoner. For at norske banker skal tilfredsstille det foreslåtte kravet på 100 prosent på LCR vil bankene måtte øke likviditetsbufferne. Gjennomsnittlig LCR for norske banker var 72 prosent ved utgangen av 2012.

I tillegg til LCR beregnes også en utvidet likviditetsbufferindikator (LBI). Her inkluderes bankenes øvrige, men mindre likvide aktiva som ikke kvalifiserer for LCR, dvs. andre papirer som er deponerbare, men ikke trukket på i sentralbanker, inkl. rentefond. LBI er innført som et tilsynsverktøy inntil regelverket for LCR trer i kraft. Ved utgangen av året var gjennomsnittet for bankene 188 prosent. Det viser at norske banker har en betydelig andel aktiva som antas å være noe mindre likvide, men som kan deponeres som sikkerhet i sentralbanken, og dermed kan benyttes som en likviditetsbuffer i perioder med stress.

Figur 5.21: Utvikling i LCR, uvektet gj. snitt

Figur 5.22: Utvikling i LBI, uvektet gj. snitt

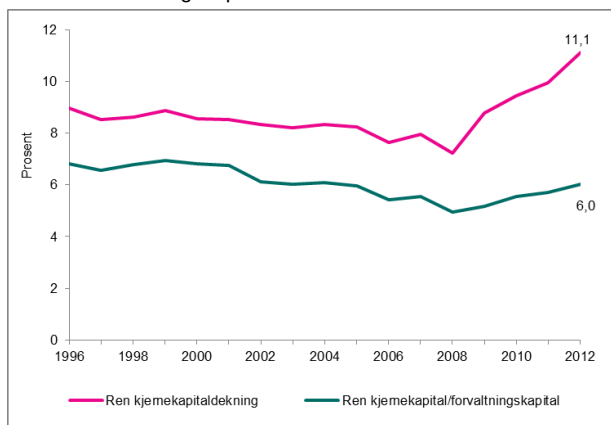
Baselkomitéen publiserte 6. januar 2013 nye forslag til LCR. De viktigste endringene siden desember 2010, er at flere aktiva (nivå 2) kan inngå i telleren, samt at enkelte uttaksfaktorer på utbetalinger i nevneren er redusert. Det er også lagt opp til innfasing av LCR-kravet fra 60 prosent 1.1.2015 til 100 prosent fra 1.1.2019. For de store bankene i Norge blir utslagene av endringene i LCR relativt store, med økning i LCR på inntil 50 prosent. Det er lavere uttaksfaktorer i brøkens nevner som gir de store utslagene. Det er ikke avklart hva som blir tatt inn av Baselkomitéens endringer i endelig CRD IV.

Soliditet

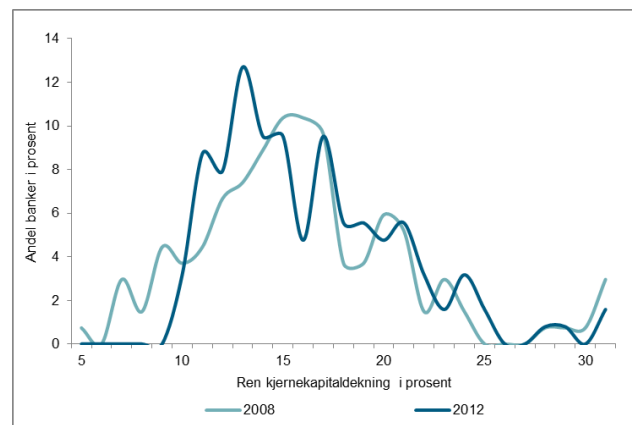
Innhenting av kapital i første halvår og tilbakeholdt overskudd ved årsskiftet har bidratt til å styrke soliditeten i norske banker det siste året. Samtlige norske banker tilfredsstilte minstekravet til kapitaldekning med god margin ved utgangen av 2012. Kapitaldekningen (veid snitt) var 13,3 prosent ved utgangen av 2012, mot 12,2 prosent ett år tilbake.

I vurderingen av bankenes soliditet er oppmerksomheten rettet mot ren kjernekapital. Ren kjernekapital er beregnet som kjernekapital, fratrasket all hybridkapital. Norske bankers samlede rene kjernekapitaldekning var 11,1 prosent ved utgangen av året, en økning på 1,2 prosentpoeng sammenlignet med ett år tilbake. Endringen samlet sett var størst i de store bankene, med en økning på 1,5 prosentpoeng sammenlignet med 2011.

Figur 5.23: Ren kjernekapitaldekning og ren kjernekapital som andel av forvaltningskapital

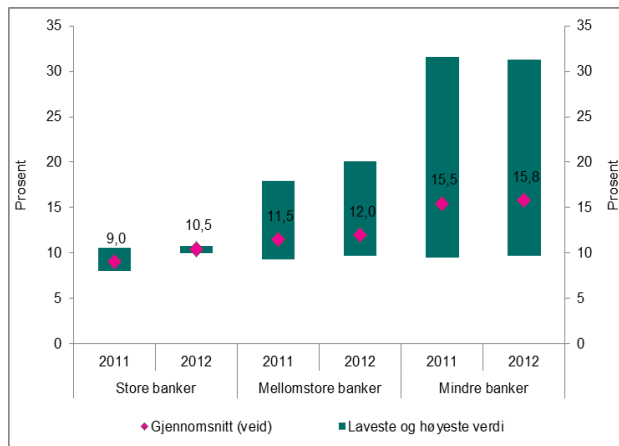

Figur 5.24: Spredning i ren kjernekapitaldekning

Finanstilsynet har fastsatt et mål om minimum 9 prosent ren kjernekapitaldekning som omfatter alle banker og finansieringsforetak. Nivået beregnes etter gjeldende norske regler som forutsetter gulv for risikovektet beregningsgrunnlag. Ved utløpet av 2012 tilfredsstilte alle banker målet om 9 prosent ren kjernekapitaldekning. Flere banker har valgt å holde tilbake hele eller store deler av årets overskudd for å bygge kapitalbuffer for å tåle vekst og nye krav til kapital de kommende årene.

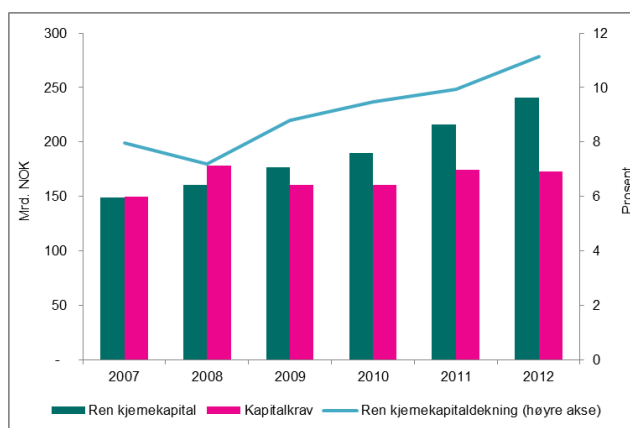
Figur 5.25: Ren kjernekapitaldekning

Ren kjernekapitaldekning kan styrkes ved å styrke egenkapitalen og/eller redusere beregningsgrunnlaget. Beregningsgrunnlaget omfatter både poster på balansen og poster utenfor balansen, i tillegg til et påslag for markedsrisiko og operasjonell risiko. Som følge av at beregningsgrunnlag skal stå i forhold til risikoen i selskapenes porteføljer, er samlet beregningsgrunnlag lavere enn forvaltningskapitalen.

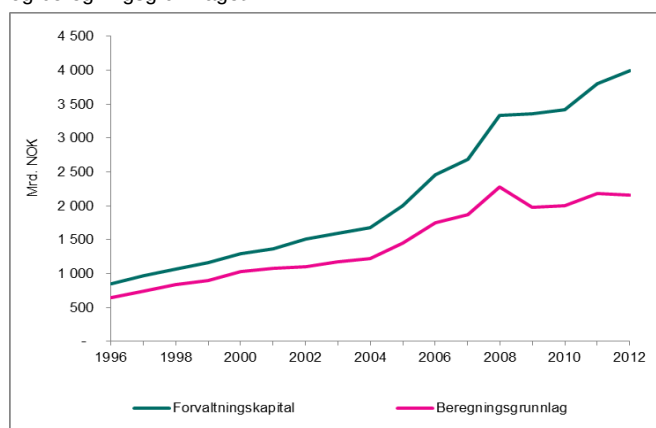
Med Basel II ble det åpnet for at banker, etter Finanstilsynets godkjenning, kan bruke interne modeller (IRB-modeller) til å beregne risikovekter. Ved utgangen av 2012 var det 8 banker som benyttet interne modeller ved beregning av kapitalkrav for kreditt risiko. Gjennomsnittlige risikovekter er lavere for bankene som benytter IRB-modeller enn for bankene som benytter standardmetoden. Dette er en viktig årsak til økt nivåforskjell mellom det aggregerte beregningsgrunnlaget og forvaltningskapitalen etter 2007.

Figur 5.26: Utviklingen i ren kjernekapital målt mot kapitalkravet

Note: Kapitalkravet utgjør 8 prosent av det risikovektede beregningsgrunnlaget

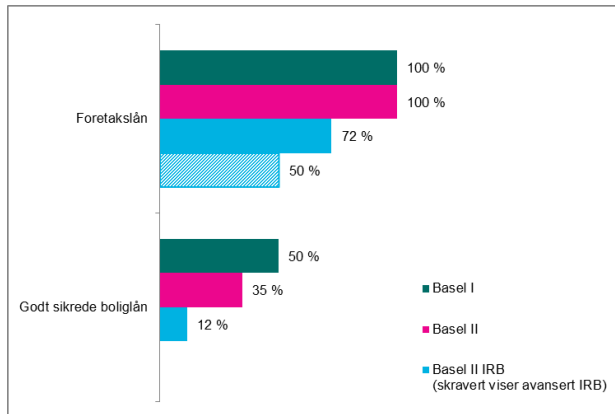
Figur 5.27: Utviklingen i forvaltningskapitalen og beregningsgrunnlaget*

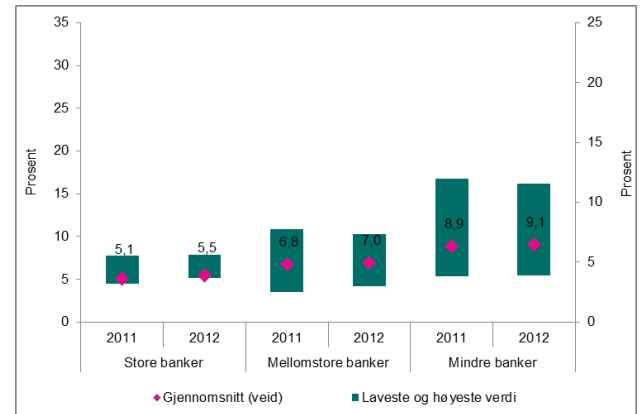
* Det er noe forskjell mellom konsolideringsregler for forvaltningskapitalen og beregningsgrunnlaget

I løpet av 2012 økte avstanden mellom beregningsgrunnlaget og forvaltningskapitalen. Dette kan være en indikasjon på at bankene dreier eksponeringene mot engasjementskategorier med lavere risikovekt. Ved utgangen av 2012 utgjorde beregningsgrunnlaget 54 prosent av forvaltningskapitalen mot 57 prosent ved utgangen av 2011.

Figur 5.28: Risikovekter for ulike typer lån med ulik regulering

Figur 5.29: Ren kjernekapital som andel av forvaltningskapital

Med CRD IV vil man innføre en ny indikator, uvektet kapitalandel (leverage ratio). Leverage ratio er et forholdstall mellom kjernekapital med nye kapitaldefinisjoner sett i forhold til poster på og til dels også utenom balansen, med et minstekrav på 3 prosent. Et lignende forholdstall Finanstilsynet ser på i mellomtiden, er ren kjernekapital som andel av forvaltningskapitalen. Også her ser vi at de mindre bankene holder mer kapital i forhold til totale eksponeringer (i snitt) enn hva de større bankene gjør. Den uvektede kapitalandelen vil fungere som en back stop-mekanisme, og vil sørge for at bankene holder et minimum av kapital, selv ved vridning av porteføljen mot lavrisikosegmenter.

Øvrige kredittforetak

Kredittforetakene som ikke er OMF-foretak (4 selskaper), hadde samlet hadde et resultat før skatt som var 0,39 prosentpoeng bedre enn i året før, målt i prosent av GFK. Urealiserte verdiendringer på finansielle instrumenter i ett selskap påvirket resultatet positivt i 2012, mens det var en negativ verdiendring i 2011. Det var marginale tap på utlån.

Tabell 5.5: Resultatposter øvrige kredittforetak (uten Eksportfinans)

	2012		2011	
	Mill. kr	% av GFK	Mill. kr	% av GFK
Netto renteinntekter	2 202	0,56	1 783	0,49
Andre inntekter	771	0,20	-410	-0,11
herav kursgevinster	691	0,18	-467	-0,13
Andre kostnader	206	0,05	200	0,05
herav lønn og personalkostnader	110	0,03	101	0,03
Resultat før tap på utlån	2 767	0,70	1 173	0,32
Bokførte tap på utlån	4	0,00	44	0,01
Resultat før skatt	2 763	0,70	1 129	0,31
Skattekostnad	773	0,20	312	0,09
Resultat etter skatt	1 990	0,51	816	0,22

Forvaltningskapitalen er redusert det siste året som følge av en nedgang i verdipapirbeholdningen. Brutto utlån til kunder økte med 5,6 prosent. Misligholdet er redusert det siste året, og tapsnedskrivningene er lave. Ren kjernekapitaldekning har økt med 2,3 prosentpoeng sammenlignet med utgangen av 2011. Ingen av selskapene hadde under 9 prosent i ren kjernekapitaldekning.

Tabell 5.6: Balanseposter øvrige kredittforetak (uten Eksportfinans)

	31.12.2012		31.12.2011		Vekst i %
	Mill. kr	% av brutto utlån	Mill. kr	% av brutto utlån	
Forvaltningskapital	376 186		393 228		-4,3
Brutto utlån til kunder	240 338		227 530		5,6
herav utlån vurdert til amortisert kost	116 035		98 535		17,8
herav utlån vurdert til virkelig verdi	124 302		128 995		-3,6
Tapsnedskrivninger på utlån til amortisert kost	53	0,0	102	0,1	-47,9
herav individuelle tapsnedskrivninger	18	0,0	60	0,1	-70,4
herav gruppenedskrivninger	36	0,0	42	0,0	-15,9
Brutto misligholdte lån, 30 dager	328	0,1	498	0,2	-34,2
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	327 580		347 600		-5,8
Ren kjernekapitaldekning	12,8 %		10,5 %		
Kapitaldekning	15,6 %		14,7 %		

Finansieringsselskaper

- **Nettorenten marginalt lavere enn i 2012**
- **En svak økning i bokførte tap**
- **Utlånsvekst på 8,0 prosent, veksten i forbrukslån 7,5 prosent**

Finansieringsselskapenes hovedområder er leasing og bilfinansiering samt kortbaserte utlån og forbruksfinansiering. Markedet er bredt sammensatt, og det er store variasjoner mellom selskaper når det gjelder resultat- og balanseutvikling. De foreløpige tallene omfatter 23 norske finansieringsselskaper. Forbrukslån gis en egen omtale. I tillegg omtales utviklingen i selskaper med leasing/bilfinansiering som kjernevirksomhet samt utenlandske filialer i Norge.

Resultat

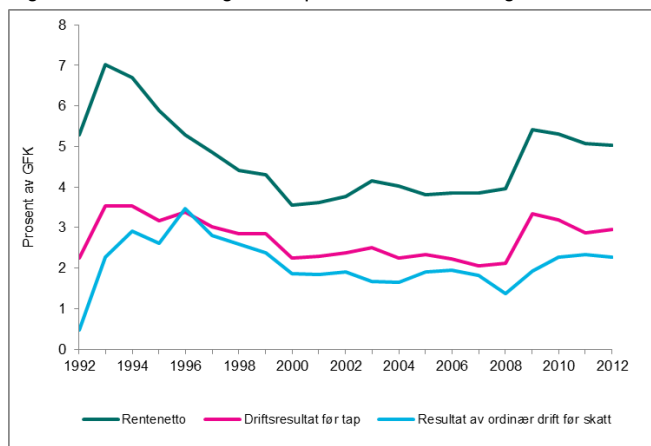
Finansieringsselskapenes samlede resultat før skatt var på 2,0 mrd. kroner, en økning med 13 prosent sammenlignet med 2011. Målt i forhold til GFK var resultatet 0,08 prosentpoeng bedre. Egenkapitalavkastningen var 14,4 prosent, 0,4 prosentpoeng høyere enn året før.

Netto renteinntekter falt med 0,05 prosentpoeng, målt i forhold til GFK. Sett i forhold til GFK, var det et fall i både renteinntektene og rentekostnadene. Utlånstapene lå på samme nivå som i 2011.

Tabell 5.7: Resultatposter

	2012		2011	
	Mill. kr	% av GFK	Mill. kr	% av GFK
Netto renteinntekter	4 393	5,03	4 077	5,08
Andre inntekter	530	0,61	448	0,56
Andre kostnader	2 350	2,69	2 227	2,77
herav lønn og personalkostnader	925	1,06	857	1,07
Resultat før tap på utlån	2 573	2,95	2 298	2,86
 Bokførte tap på utlån	 533	 0,61	 486	 0,61
Resultat før skatt	2 040	2,34	1 812	2,26
 Skattekostnad	 591	 0,68	 535	 0,67
Resultat etter skatt	1 450	1,66	1 277	1,59
 Egenkapitalavkastning	 14,4 %		 14,0 %	

Figur 5.30: Finansieringsselskapenes resultatutvikling

Balanse

Brutto utlån til kunder økte med 8,0 prosent i 2012. Årsveksten var 8,6 prosent ved utgangen av forrige kvartal. Det har vært en nedgang i misligholdte lån. Brutto misligholdte lån utgjorde 4,3 prosent av utlånene, mot 4,7 prosent for ett år siden. Misligholdte lån målt i forhold til utlån, ligger nivåmessig høyere enn i bankene. Ren kjernekapitaldekning var 15,7 prosent, 0,6 prosentpoeng lavere enn for ett år siden.

Tabell 5.8: Balanseposter

	31.12.2012		31.12.2011		Vekst i %
	Mill. kr	% av brutto utlån	Mill. kr	% av brutto utlån	
Forvaltningskapital	90 723		84 387		7,5
Brutto utlån til kunder	84 955		78 661		8,0
herav utlån vurdert til amortisert kost	84 435		78 201		8,0
Tapsnedskrivninger på utlån til amortisert kost	1 156	1,4	1 150	1,5	0,5
herav individuelle tapsnedskrivninger	936	1,1	929	1,2	0,8
herav gruppenedskrivninger	220	0,3	221	0,3	-0,5
Brutto misligholdte lån, 30 dager	3 618	4,3	3 736	4,7	-3,2
Gjeld til kredittinstitusjoner	71 667		68 890		4,0
Ren kjernekapitaldekning	15,7 %		16,3 %		
Kapitaldekning	16,5 %		16,9 %		

Forbrukslån

Både finansieringsselskaper og banker yter forbrukslån. Forbruksfinansiering omfatter både kortbaserte utlån og andre forbrukslån uten sikkerhet. Utvalget består av 22 selskaper (9 finansieringsselskaper og 13 banker) ved utgangen av 2012. Både norske selskaper og utenlandske filialer inngår. Selskapene tilbyr ulike produkter, blant annet kredittkort med varierende kredittrammer, samt lån uten sikkerhet i størrelsesorden 10 000 til 400 000 kroner. Den effektive renten vil variere avhengig av lånebeløp og nedbetalingstid, men er gjennomgående høy. Kredittvurderingene knyttet til forbrukslån er strenge, og selskapene avslår en høy andel av søknadene.

Tabell 5.9: Utviklingen i forbrukslån i et utvalg selskaper*

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Forbrukslån (mill. kr)	36 925	43 352	43 936	48 913	58 118	62 453
Årsvekst %	18,9	17,4	1,4	3,0	5,1	7,5
Bokførte tap (mill. kr)	339	953	1 371	1 311	864	856
Tap i % av forbrukslån (annualisert)	0,9	2,2	3,1	2,7	1,5	1,4
Nettorente i % av GFK	9,8	8,8	11,8	12,0	11,3	11,2
Resultat ord.drift i % av GFK (annualisert)	5,5	3,3	5,4	5,7	6,5	6,7
Brutto misligholdte lån, 90 dg. (mill. kr)	1 823	2 809	2 696	2 895	2 933	2 920
i prosent av forbrukslån	5,0	6,5	6,1	5,9	5,0	4,7
Brutto misligholdte lån, 30 dg. (mill. kr)				4 895	4 867	4 966
i prosent av forbrukslån				10,0	8,4	8,0

*Utvalget ble utvidet i 2012. Tallene for 2011 gjelder de samme 22 selskapene. Årsvekst er beregnet på grunnlag av sammenlignbart utvalg.

Utlånsveksten har vært stigende det siste året etter en kraftig stagnasjon i 2009 og 2010. Ved utgangen av 2012 var tolv månedersveksten 7,5 prosent. Veksten var noe lavere enn for finansieringsselskaper generelt og lavere enn veksten i bankenes utlån til personkunder.

Målt i forhold til GFK, var resultatet 0,2 prosentpoeng bedre enn i 2011. Netto renteinntekter ligger på et stabilt høyt nivå, noe som indikerer at selskapene priser risikoen knyttet til forbrukslån høyt. Bokførte tap utgjorde 1,4 prosent av forbrukslån, noe lavere enn året før. Det har vært en nivåmessig nedgang i misligholdte lån, men nivået på tap og mislighold ligger høyere enn for banker og finansieringsselskaper generelt.

Leasing og bilfinansiering

Finansieringsselskaper som har leasing og bilfinansiering som hovedområde (13 selskaper), hadde samlet et resultat før skatt som var 13 prosent bedre enn året før. Tap på utlån økte med 0,06 prosentpoeng målt i forhold til GFK. Utlånene økte med 7,3 prosent i 2012, mens veksten for leasing var noe lavere. Brutto misligholdte lån utgjorde 4,0 prosent av utlånene, mot 4,4 prosent ved utgangen av 2011.

Tabell 5.10: Resultatposter (13 norske finansieringsselskaper)

	2012		2011	
	Mill. kr	% av GFK	Mill. kr	% av GFK
Netto renteinntekter	2 472	3,29	2 265	3,27
Andre inntekter	412	0,55	339	0,49
Andre kostnader	1 210	1,61	1 146	1,66
herav lønn og personalkostnader	667	0,89	611	0,88
Resultat før tap på utlån	1 674	2,23	1 459	2,11
Bokførte tap på utlån	380	0,51	315	0,45
Resultat før skatt	1 293	1,72	1 144	1,65
Skattekostnad	417	0,56	348	0,50
Resultat etter skatt	876	1,17	796	1,15

Tabell 5.11: Balanseposter (13 norske finansieringsselskaper)

	31.12.2012		31.12.2011		Vekst i %
	Mill. kr	% av brutto utlån	Mill. kr	% av brutto utlån	
Forvaltningskapital	77 729		72 768		6,8
Brutto utlån til kunder	73 572		68 540		7,3
herav leasing	49 463		46 264		6,9
Leasing totalt i norske selskaper*	81 584		77 715		5,0
Tapsnedskrivninger på utlån	774	1,1	711	1,0	8,9
herav individuelle tapsnedskrivninger	617	0,8	559	0,8	10,4
herav gruppenedskrivninger	157	0,2	152	0,2	3,4
Brutto misligholdte lån, 30 dager	2 915	4,0	3 002	4,4	-2,9
Gjeld til kredittinstitusjoner	63 934		61 181		4,5

*omfatter 18 finansieringsselskaper og banker

Utenlandske filialer i Norge

De utenlandske filialene i Norge hadde en andel på ca. 30 prosent av finansieringsselskapenes samlede utlån ved utgangen av 2012. For de utenlandske filialene i Norge var det en svak nedgang i brutto utlån det siste året.

Tabell 5.12: Balanseposter (19 filialer)

	31.12.2012	31.12.2011	Vekst i %
	Mill. kr	Mill. kr	
Forvaltningskapital	38 379	38 190	0,5
Brutto utlån til kunder	36 114	36 287	-0,5
herav leasing (12 filialer)	11 658	11 214	4,0
Leasing totalt i utenlandske filialer*	18 072	16 981	6,4

*omfatter 15 utenlandske filialer av finansieringsselskaper og banker

6 Forsikringsselskaper

Livsforsikringsselskaper

- God utvikling i aksjemarkedene førte til bedret avkastning for både kunder og selskap
- Aksjeandelen ble ytterligere redusert i de porteføljer der selskapene bærer avkastningsrisikoen
- Bufferkapitalen ble styrket med 10 mrd. kroner i 2012

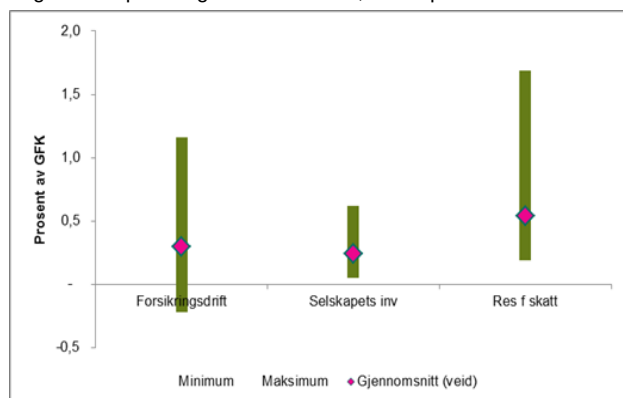
12 selskaper opererer i det norske livsforsikringsmarkedet. De tre største har en markedsandel på over 80 prosent, men det er store variasjoner i markedsandelene innenfor produkttypene. Ettersom risikoen forbundet med de ulike produktene er svært varierende, blir inntjening og risikobilde for selskapene i stor grad avhengig av produktsammensetningen.

Livsforsikringsselskapene hadde i 2012 fordel av positiv utvikling i finansmarkedene. De globale aksjemarkedene steg, samtidig som risikopåslagene for obligasjoner ble redusert. På den annen side nådde de lange risikofrie rentene svært lave nivåer i løpet av året. Dette skaper på sikt en utfordring for selskapene med å oppfylle rentegarantien som er stilt overfor mange av deres kunder. Inn i 2013 har 10-årig statsrenter i Norge steget med om lag 50 basispunkter fra bunnpunktet i 2012, men nivået er fortsatt betydelig under gjennomsnittlig garantert rente.

Livsforsikringsselskapenes resultat

Livsforsikringsselskapene fikk i 2012 et resultat før skatt på 5,1 mrd. kroner (0,6 prosent av GFK), mot 3,6 mrd. kroner (0,4 prosent av GFK) i 2011. Av den samlede bedringen kom 0,6 mrd. kroner fra økning i resultat fra forsikringsdriften (teknisk resultat), mens resterende skyldtes høyere avkastning på selskapenes egne investeringer.

Figur 6.1: Spredning i resultat f skatt, selskaper med FK > 5 mrd. kr

Veksten i premieinntektene (eksklusiv flyttereignskap) var på 10 mrd. kroner, tilsvarende en økning på 14 prosent fra 2011. Videre førte økt finansavkastning på kundeporteføljene til høyere inntekter fra fripoliser og andre produkter der selskapene ikke har faste premieinntekter, men mottar en andel av eventuelt avkastningsoverskudd. Økningen i erstatningsutbetalingene (eksklusiv flyttereignskap) var på 3,7 mrd. kroner, og utgjorde en årsvekst på 10 prosent.

Omfanget av flyttereignskapet for bransjen samlet ble redusert med nær 30 prosent sammenliknet med 2011, noe som må sees i sammenheng med manglende reelle flyttemuligheter for enkelte livsforsikringsprodukter.

Selskapene foretok ved årsslutningen 2012 betydelig oppreservering for økende levealder

Finansavkastning ut over garantert rente bidro til at kursreguleringsfondene i 2012 ble styrket med 8,3 mrd. kroner, mens de i 2011 ble svekket med 9,3 mrd. kroner. Samlet førte dette en bedring i verdijustert resultat før skatt fra -5,7 mrd. kroner i 2011, til 13,5 mrd. kroner i 2012.

Tabell 6.1: Utvalgte resultatposter

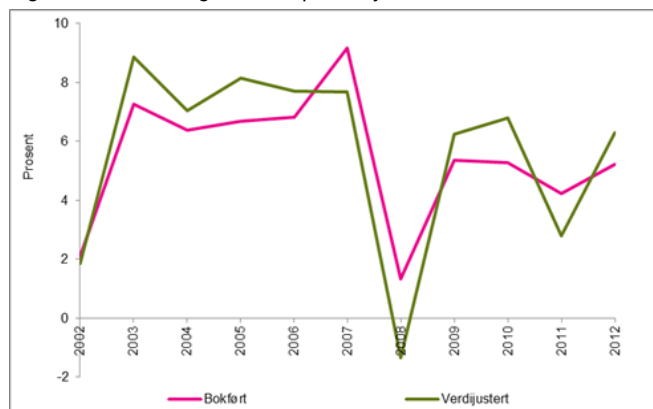
	2012		2011	
	Mill. kr.	% av GFK	Mill. kr.	% av GFK
Premieinntekter	90 802	9,6	85 100	9,7
herav overføringer av premieres. mv. fra andre	10 285	1,1	14 368	1,6
Netto inntekter fra finansielle eiendeler i kollektivporteføljen	46 407	4,9	20 043	2,3
herav renteinntekter og utbytte på finansielle eiendeler	25 371	2,7	24 499	2,8
herav gevinster ved realisasjon	7 728	0,8	-1 603	-0,2
herav verdiendringer	7 925	0,8	-10 097	-1,1
Erstatninger	-52 985	-5,6	-53 987	-6,1
herav overføring av premiereserve mv. til andre	-8 523	-0,9	-13 577	-1,5
Endring i forsikringsforpliktelser - kontraktsfastsatte forpliktelser	-58 481	-6,2	-29 986	-3,4
herav endring i kursreguleringsfond	-8 346	-0,9	9 313	1,1
Midler tilordnet forsikringskontraktene - kontraktsfastsatte forpliktelser	-4 550	-0,5	-2 408	-0,3
Forsikringsrelaterte driftskostnader	-6 025	-0,6	-5 763	-0,7
Resultat av teknisk regnskap (kundeporteføljene)	2 876	0,3	2 303	0,3
Resultat av ikke-teknisk regnskap (selskapsporteføljen)	2 257	0,2	1 291	0,1
Resultat før skatt	5 133	0,5	3 590	0,4
Endring i kursreguleringsfond	8 346	0,9	-9 313	-1,1
Verdijustert resultat før skatt	13 479	1,4	-5 723	-0,7
Resultat (inkl. andre resultatkomponenter) etter skatt	4 871	0,5	2 760	0,3

Kapitalavkastning

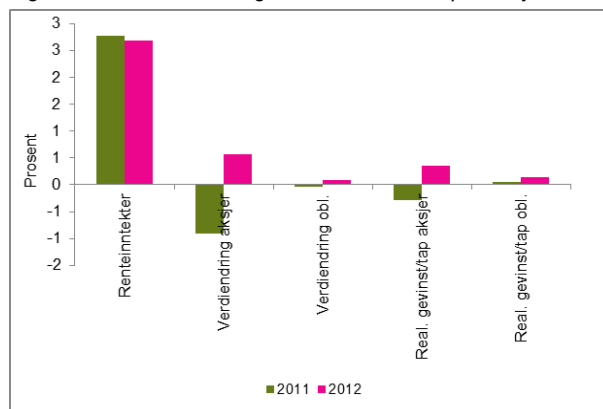
Kollektivporteføljen omfatter ytelsespensjon, fripoliser og øvrige kontrakter der kunden er sikret en årlig minsteavkastning. Denne porteføljen utgjorde 81 prosent av livsforsikringsselskapenes forvaltningskapital ved utgangen av 2012. Den positive utviklingen i finansmarkedene hevet finansinntektene i kollektivporteføljen fra 20 mrd. kroner i 2011, til 46 mrd. kroner i 2012. Bedringen gjorde at verdijustert avkastning steg fra 2,8 prosent i 2011, til 6,3 prosent i 2012. Bokført kapitalavkastning, som ikke inkluderer urealisert gevinster, ble 5,2 prosent, mot 4,2 prosent året før. En betydelig andel av avkastning ut over rentegaranti ble benyttet til oppreservering for økende levealder.

Bedringen i avkastningen i kollektivporteføljen skyldes i første rekke at fallet i aksjemarkedene høsten 2011 ble snudd til oppgang i 2012. Videre førte reduksjonen i risikopåslagene for obligasjoner til noe verdiøkning på obligasjonsporteføljene. Renteinntektene, som utgjør den største komponenten av finansinntektene, var tilnærmet uendret.

Figur 6.2: Avkastning i kollektivporteføljen

Figur 6.3: Netto investeringsinntekter i kollektivporteføljen

Kontrakter der kunden velger investeringsallokering og selv bærer risikoen for avkastningen, øker i omfang og utgjorde ved årsslutt 10,7 prosent av forvaltningskapitalen, mot 9,5 prosent ett år tilbake. Finansinntektene i investeringsvalgporteføljen ble 8,0 mrd. kroner i 2012, mot -2,6 mrd. kroner i 2011, og førte til at kapitalavkastningen på disse kundenes midler i gjennomsnitt ble 8 prosent i 2012, mot -3 prosent året før.

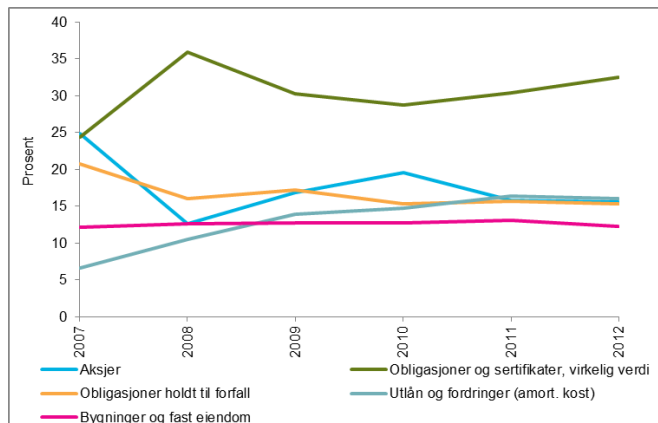
Balanse

Livsforsikringsselskapenes samlede balanse var 990 mrd. kroner ved utgangen av 2012, en økning på 10 prosent fra utgangen av 2011. Ulike renteinstrumenter (utlån, samt obligasjoner og sertifikater til hhv. virkelig verdi og amortisert kost) utgjorde samlet om lag 64 prosent av balansen, mens andelen investeringer i aksjer lå rundt 16 prosent. Aktivaallokering for samlet forvaltningskapital var i stor grad uendret gjennom året, men beholdningen av obligasjoner har økt noe på bekostning av investeringer i fast eiendom og andre eiendeler.

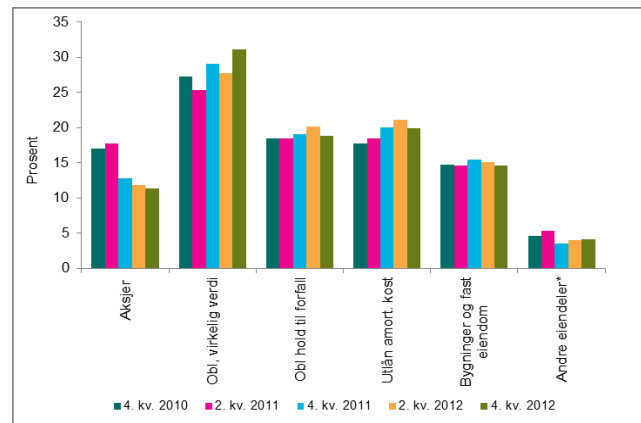
Tabell 6.2: Utvalgte balanseposter

	31.12.2012		31.12.2011	
	Mill. kr.	% av FK	Mill. kr.	% av FK
Bygninger og faste eiendommer	121 633	12	118 172	13
Finansielle eiendeler til amortisert kost	322 744	33	301 341	33
herav investeringer som holdes til forfall	151 226	15	141 234	16
herav utlån og fordringer	159 034	16	147 923	16
Finansielle eiendeler til virkelig verdi	507 003	51	447 304	49
herav aksjer og andeler	154 313	16	142 281	16
herav obligasjoner og sertifikater	322 287	33	274 457	30
Sum eiendeler (forvaltningskapital)	990 273	100	903 797	100
herav eiendeler i selskapsporteføljen	83 705	8	79 893	9
herav investeringer i kollektivporteføljen	800 677	81	738 319	82
herav investeringer i investeringsvalgporteføljen	105 873	11	85 568	9
Kursreguleringsfond	15 304	2	7 015	1
Forsikringsforpliktelser - kontraktsfastsatte forpliktelser	792 003	80	731 565	81
Tilleggsavsetninger - kollektivporteføljen	25 457	3	25 301	3
Ansvarlig kapital	69 477	7	63 750	7

Figur 6.4: Utvikling i investeringssammensetningen, total forvaltningskapital

Figur 6.5: Utvikling i investeringssammensetningen, kollektivportefølje

Aktivaallokeringen avviker derimot betydelig mellom de ulike porteføljene. Kollektivporteføljen har en lav aksjeandel, og denne ble videre redusert gjennom 2012, fra 13 prosent til 11 prosent. Siden sommeren 2011 er andelen aksjer redusert med 7 prosentpoeng. Gitt den positive utviklingen på børsene har nedsalget sannsynligvis vært sterkere enn nedgangen i andel indikerer.

I investeringsvalgporteføljen, der kunden selv tar risikoen for avkastningen, er aksjeandelen i gjennomsnitt 60 prosent. Andelen har vært stabil siste år.

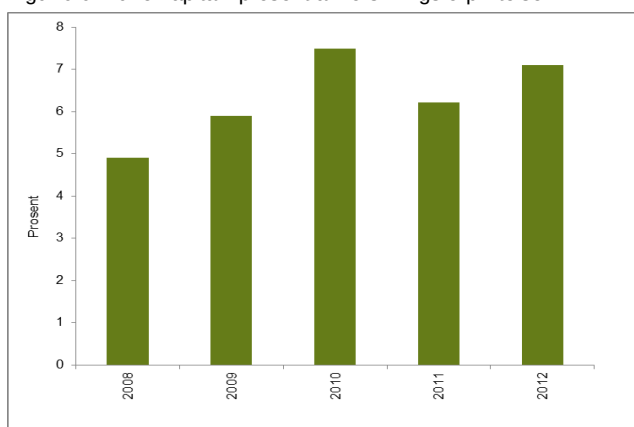
Soliditet og stresstester

Kapitaldekningen for livsforsikringsselskapene samlet var 16,2 prosent ved utgangen av 2012, en svak bedring sammenliknet med 2011. Samtlige selskaper oppfylte kapitaldekningskravet på 8 prosent. Samlet solvensmargin ble også styrket fra 191 prosent, til 199 prosent.

Bufferkapitalen¹ var ved utgangen av året 54 mrd. kroner og utgjorde 7,2 prosent av forsikringsforpliktelsene. Sammenliknet med utgangen av 2011 er bufferkapitalen styrket med 10 mrd. kroner og 1 prosentpoeng i forhold til forsikringsforpliktelsene. Det er i hovedsak økt kursreguleringsfondet som har bidratt til styrkingen, men kjernekapital ut over lovkravet har også økt.

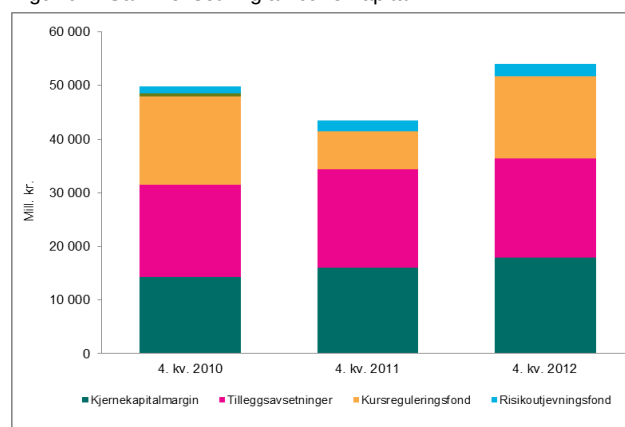
¹ Bufferkapitalen er ment å dekke blant annet manglende avkastning og består av kapital utover lovpålagte soliditets- og sikkerhetskrav, deriblant overskytende kjernekapital (kjernekapitalmargin), tilleggsavsetninger begrenset oppad til årets renteforpliktelse, delårsresultat, kursreguleringsfond, fond for urealiserte gevinster og risikoutjevningsfond.

Figur 6.6: Bufferkapital i prosent av forsikringsforpliktelser*

*Eks. tilleggsavsetninger og kursreguleringsfond

Figur 6.7: Sammensetning av bufferkapital

Stresstest

I stresstestene beregnes et tapspotensiale (risikonivå) som vurderes opp mot bufferkapitalen. Forholdstallet mellom potensielt tap og tilgjengelig buffer gir bufferkapitalutnyttelsen som et uttrykk for muligheten til å tåle det beregnede stresset. Her omtales stresstest II som bygger på gjeldende regelverk, og som i mindre grad er fremoverskuende enn stresstest I som ligger nærmere opp til kravene i Solvens II.

Samlet tapspotensial består av markedsrisiko, forsikringsrisiko og motpartsrisiko. Markedsrisiko utgjør den største risikoen for livsselskapene og følgende forutsetninger legges til grunn i beregning av markedsrisiko i stresstesten:

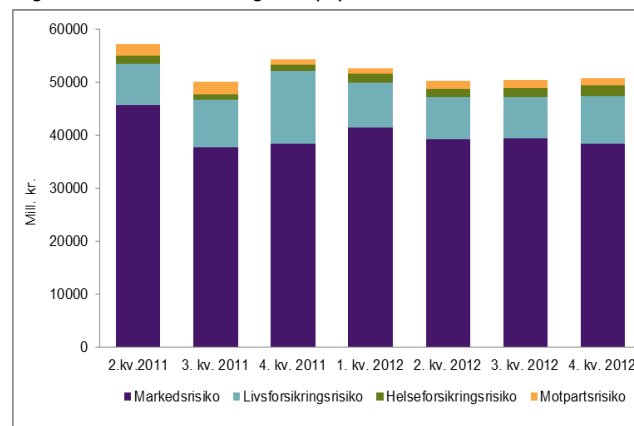
- Et parallelt skift i rentekurven (økning) på 1,5 prosentpoeng,
- et fall i aksjekursene med 20 prosent,
- et fall i eiendomsmarkedene med 12 prosent, og
- en endring i kursen på utenlandsk valuta med 12 prosent
- forhåndsdefinerte spreadendringer avhengig av ratingkategori og utsteder

Ved utgangen av 2012 var bufferkapitalutnyttelsen for livsforsikringsselskapene samlet 79 prosent, en reduksjon på 24 prosentpoeng i løpet av siste år. Bedringen skyldes i første rekke økt bufferkapital, men redusert risiko bidro også noe. Siden sommeren 2011 har selskapene samlet redusert den komponenten av markedsrisikoen som knytter seg til aksjeinvesteringer, med nær 40 prosent blant annet gjennom å vekte porteføljene over mot obligasjoner.

Figur 6.8: Samlet tapspotensiale, bufferkapital og bufferkapitalutnyttelse

Figur 6.9: Sammensetning av tapspotensiale

Pensjonskasser

- **Bedret verdijustert avkastning i kollektivporteføljen**
- **Aksjeandelen økte med 3 prosentpoeng**
- **Bufferkapitalen økte med 5,8 mrd. kroner, i første rekke som følge av økt kursreguleringsfond**

Det er 88 pensjonskasser i det norske markedet. Omtalen omfatter et utvalg av de 42 største pensjonskassene, hvorav 20 private og 22 kommunale pensjonskasser. Disse pensjonskassene hadde en forvaltningskapital på 205 mrd. kroner ved utgangen av 2012 og de står for om lag 93 prosent av pensjonskassers samlede forvaltningskapital.

Resultat

Pensjonskassene hadde i 2012 et resultat før skatt på 5 mrd. kroner (2,5 prosent av GFK), mot 0,4 mrd. kroner (0,2 prosent av GFK) i 2011. Det var en bedring i det verdijusterte resultatet fra -7,3 mrd. kroner i 2011, til 9,8 mrd. kroner i 2012. En økning i netto inntekter på finansielle eiendeler i kollektivporteføljen som følge av positive urealiserte verdiendringer er den viktigste årsaken til bedringen i verdijustert resultat.

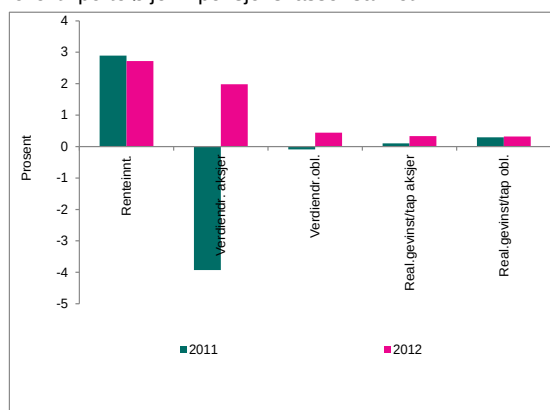
Tabell 6.3: Utvalgte resultatposter pensjonskasser

	2 012		2 011	
	Mill. kr.	% av GFK	Mill. kr.	% av GFK
Premieinntekter	13 897	7,1	11 864	6,4
Netto inntekter fra investeringer i kollektivporteføljen	13 046	6,6	-39	0,0
herav: renteinntekter og utbytte på finansielle eiendeler	5 338	2,7	5 332	2,9
gevinster ved realisasjon	1 751	0,9	1 719	0,9
verdiendringer	5 337	2,7	-7 746	-4,2
Pensjoner mv.	-6 988	-3,6	-6 489	-3,5
herav overføring av premiereserve mv. til andre	-1 967	-1,0	-1 782	-1,0
Endring i forsikringsforpliktelser - kontraktsfastsatte forpliktelser	-14 293	-7,3	-2 273	-1,2
herav endring i kursreguleringsfond	-4 832	-2,5	7 641	4,1
Midler tilordnet forsikringskontraktene -kontraktsfastsatte forpliktelser*	-1 472	-0,7	-1 796	-1,0
Forsikringsrelaterte driftskostnader	-477	-0,2	-445	-0,2
Resultat av teknisk regnskap (kundeporteføljene)	3 752	1,9	468	0,3
Resultat av ikke-teknisk regnskap (selskapsporteføljen)	1 215	0,6	-90	0,0
Resultat før skatt	4 966	2,5	377	0,2
Endring i kursreguleringsfondet	4 832	2,5	-7 641	-4,1
Verdijustert resultat før skatt	9 798	5,0	-7 263	-3,9
Totalresultat (etter skatt og inkl. andre resultatkomponenter)	4 902	2,5	324	0,2

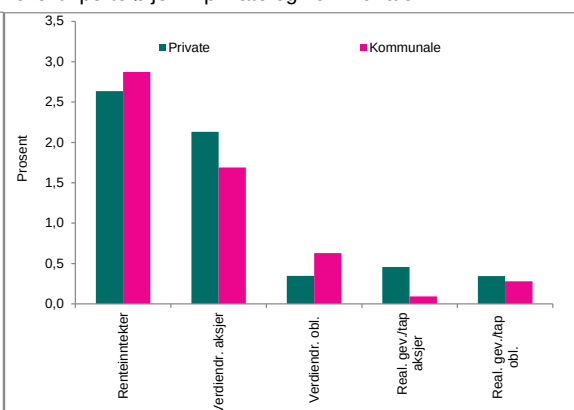
* En del pensjonskasser har ikke oppgitt denne posten for 2012

Kollektivporteføljen utgjorde 88 prosent av pensjonskassenes forvaltningskapital ved utgangen av 2012. Finansinntektene fra investeringer i kollektivporteføljen økte fra om lag 0 i 2011, til 13 mrd. kroner i 2012, som følge av den positive utviklingen i finansmarkedene. Renteinntekter og positive verdiendringer på aksjer bidro mest til inntektsøkningen.

Figur 6.10: Netto inntekter fra investeringer i kollektivporteføljen - pensjonskasser samlet

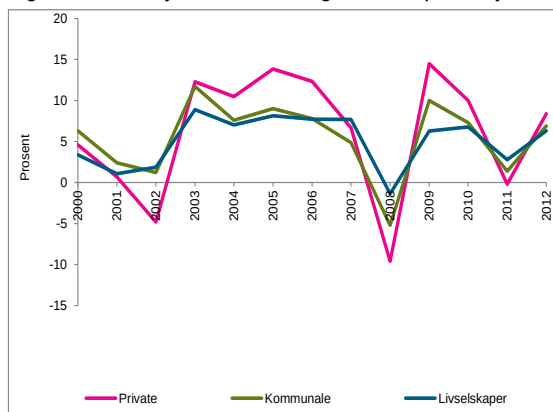

Figur 6.11: Netto inntekter fra investeringer i kollektivporteføljen – private og kommunale

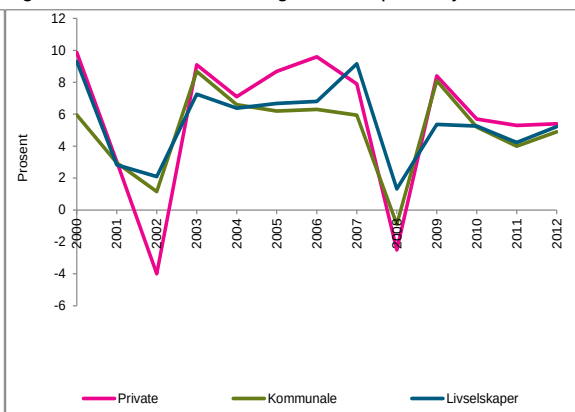

Den positive utviklingen i aksjemarkedene bidro til bedring i pensjonskassenes verdijusterte avkastning fra 0,3 prosent i 2011 til 7,9 prosent i 2012. For private pensjonskasser økte den verdijusterte avkastningen fra -0,2 prosent til 8,4 prosent, mens kommunale pensjonskassers verdijusterte avkastning økte fra 1,4 prosent til 6,9 prosent i samme periode. Til sammenligning hadde livselskapene en verdijustert avkastning i kollektivporteføljen på 6,3 prosent i 2012. Pensjonskassene (og da særlig de private) har over tid, og også under den internasjonale finansuroen, hatt en høyere aksjeandel og andel obligasjoner målt til virkelig verdi enn livselskapene. Dette har resultert i høyere verdijustert avkastning når finansmarkedene har utviklet seg positivt.

Figur 6.12: Verdijustert avkastning i kollektivporteføljen

Figur 6.13: Bokført avkastning i kollektivporteføljen

For de kommunale pensjonskassene var det en bedring i den bokførte avkastningen fra 4 prosent i 2011 til 4,9 prosent i 2012. De private pensjonskassenes bokførte kapitalavkastning økte marginalt til 5,2 prosent i samme periode.

Balanse

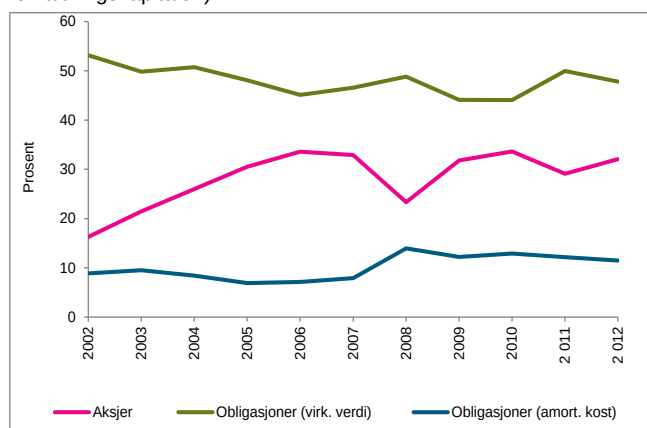
Forvaltningskapitalen til pensjonskassene økte med 10 prosent til 205 mrd. kroner det siste året. Obligasjoner målt til virkelig verdi utgjorde den største eiendelsposten med 48 prosent av forvaltningskapitalen.

Tabell 6.4: Utvalgte balanseposter i et utvalg pensjonskasser 31.12.2012

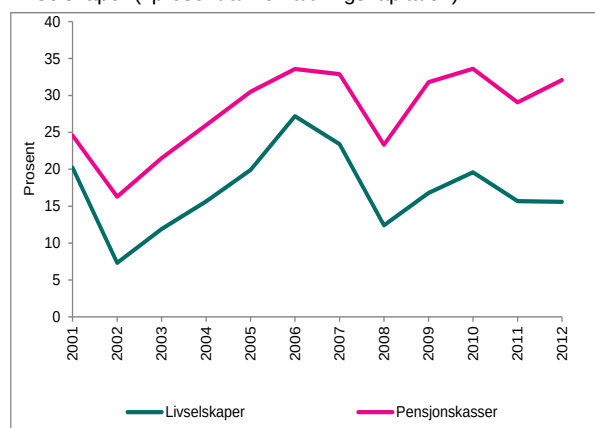
	Private		Kommunale		Pensjonskasser samlet	
	Mill kr.	I % av FK	Mill kr.	I % av FK	Mill kr.	I % av FK
Sum eiendeler (forvaltningskapital)	133 229	100	71 883	100	205 112	100
herav: selskapsportefølje	13 207	10	5 654	8	18 861	9
investeringer i kollektivporteføljen	117 643	88	62 045	86	179 687	88
investeringer i investeringsvalgporteføljen	2 244	2	4 176	6	6 420	3
Bygninger og andre faste eiendommer	5 374	4	2 211	3	7 585	4
Finansielle eiendeler målt til amortisert kost	9 043	7	14 879	21	23 922	12
herav: obligasjoner o.a. verdipapirer med fast avkastning	8 466	6	14 564	20	23 030	11
Finansielle eiendeler målt til virkelig verdi:	115 297	87	53 486	74	168 782	82
herav: aksjer og andeler	48 192	36	17 891	25	66 083	32
obligasjoner o.a. verdipapirer med fast avkastning	65 205	49	32 782	46	97 986	48
Kursreguleringsfond	7 509	6	1 953	3	9 462	5
Tilleggsavsetninger - kollektivporteføljen	5 010	4	2 867	4	7 877	4
Ansvarlig kapital	12 458	9	4 956	7	17 414	8

I 2012 økte pensjonskassenes aksjeandel med 3 prosentpoeng til 32 prosent. Økningen i aksjeandelen var størst for de private pensjonskassene.

Figur 6.14: Aksjer og obligasjoner i pensjonskasser (i prosent av forvaltningskapitalen)

Figur 6.15: Aksjeandel i pensjonskasser og livsforsikrings-selskaper (i prosent av forvaltningskapitalen)

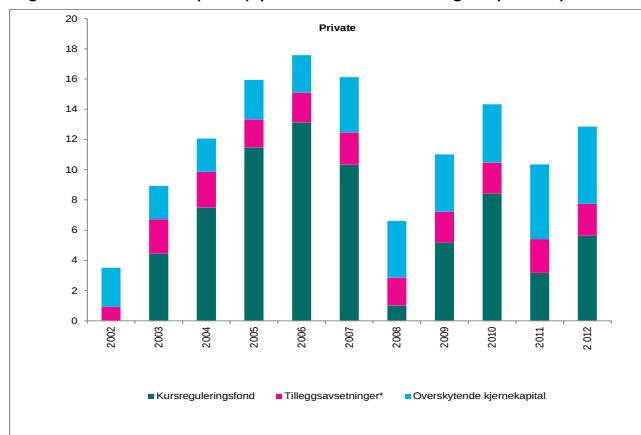

Soliditet og stresstester

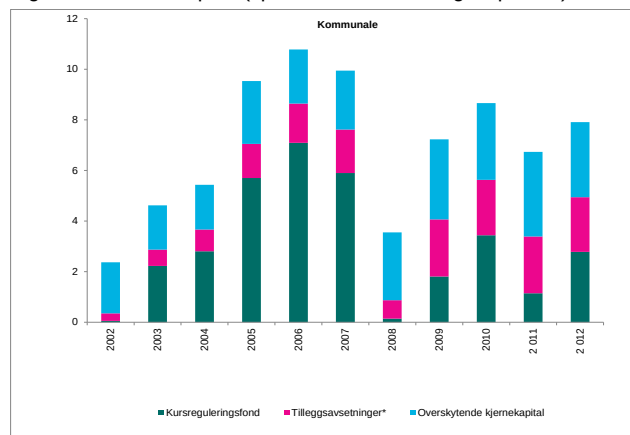
Ved utgangen av 2012 hadde pensjonskassene i utvalget samlet en kapitaldekning på 16,5 prosent, mot 17,2 prosent ved utgangen av 2011. De kommunale pensjonskassene hadde en nedgang i kapitaldekningen på 1,4 prosentpoeng til 14,0 prosent. For private pensjonskasser var den en liten nedgang i kapitaldekningen til 17,7 prosent. Alle pensjonskassene i utvalget oppfylte kapitaldekningskravet på 8 prosent ved utgangen av 2012.

Bufferkapitalen, bestående av overskytende kjernekapital, tilleggsavsetninger begrenset oppad til ett års rentegaranti og kursreguleringsfond, var 22,8 mrd. kroner, tilsvarende 11,1 prosent av forvaltningskapitalen ved utgangen av 2012. Til sammenligning utgjorde bufferkapitalen i livselskapene 5,5 prosent. Fra utgangen av 2011 har bufferkapitalen økt med 5,8 mrd. kroner eller 2 prosentpoeng som følge av en økning i kursreguleringsfondet. Bufferkapitalen til de private pensjonskassene har økt med 2,5 prosentpoeng til 12,9 prosent av forvaltningskapitalen, mens bufferkapitalen til de kommunale pensjonskassene økte med 1,1 prosentpoeng til 7,8 prosent. Kursreguleringsfondet utgjør nå den største andelen av bufferkapitalen for private pensjonskasser, tett fulgt av overskytende kjernekapital. Som ved utgangen av 2011 utgjør overskytende kjernekapital den største andelen av bufferkapitalen for kommunale pensjonskasser, men kursreguleringsfondet har økt sin andel det siste året.

Figur 6.16: Bufferkapital (i prosent av forvaltningskapitalen)

Figur 6.17: Bufferkapital (i prosent av forvaltningskapitalen)

*Her medregnes tilleggsavsetninger begrenset oppad til årets renteforpliktelse

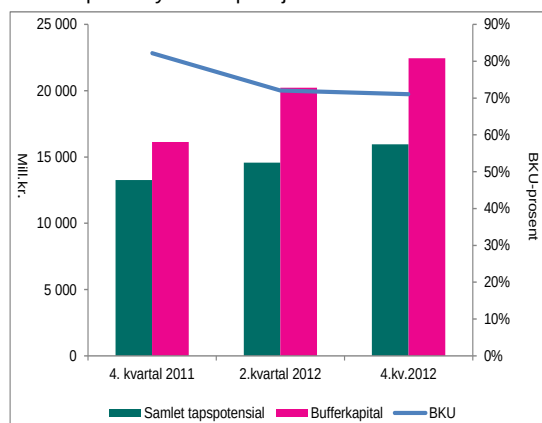
Resultatene av stresstestene omfatter de 24 største pensjonskassene (14 private og 10 kommunale) som har om lag 80 prosent av forvaltningskapitalen i pensjonskasser.² Her omtales Stresstest II som er basert på bokførte verdier og skal belyse pensjonskassenes evne til å oppfylle gjeldende soliditetskrav. Stresstestscenarioet er omtalt i avsnittet om livsforsikringsselskapene.

I stresstesten vurderes pensjonskassenes samlede tapspotensial (risikonivå) opp mot samlet bufferkapital ved å se på bufferkapitalutnyttelsen. Samlet tapspotensial består av markedsrisiko, forsikringsrisiko og motpartsrisiko. Markedsrisiko utgjør det klart største risikoområdet for pensjonskassene, og aksjerisiko er den største enkeltrisikoen. Fra utgangen av 2011 har det vært en viss oppgang i tapspotensialet for aksjerisiko, som har bidratt til at samlet tapspotensial har økt noe.

I bufferkapitalen i stresstesten inngår noen flere kapitalelementer enn bufferkapitalen som er omtalt ovenfor, ved at urealiserte gevinster i selskapsporteføljen, risikoutjevningsfond og premiefond for ytelsesordninger med investeringsvalg også er inkludert. I 2012 økte bufferkapitalen til pensjonskassene med 6,3 mrd. kroner til 22,5 mrd. kroner, og utgjorde 15,7 prosent av forsikringsforpliktelsene³ (opp fra 12,1 prosent ved utgangen av 2011). Økningen i bufferkapitalen tilskrives i første rekke økt kursreguleringsfond og økt kjernekapitalmargin. Bufferkapitalen utgjorde 18,4 prosent av forsikringsforpliktelsene for de private pensjonskassene og 9,8 prosent for de kommunale pensjonskassene ved utgangen av 2012.

For pensjonskassene samlet falt bufferkapitalutnyttelsen i stresstest II fra 82 prosent ved utgangen av 2011, til 71 prosent ved utgangen av 2012. Nedgangen kan forklares ved at bufferkapitalen har økt mer enn samlet tapspotensial i perioden.

Figur 6.18: Tapspotensial, bufferkapital og bufferkapitalutnyttelse - pensjonskasser samlet

Private pensjonskasser hadde en nedgang i bufferkapitalutnyttelsen fra 77 prosent per 4. kvartal 2011 til 68 prosent per 4. kvartal 2012. For kommunale pensjonskasser var det en nedgang fra 103 prosent til 82 prosent i samme periode.

² Alle pensjonskasser skal rapportere stresstester fra utgangen av 2012, men pensjonskasser med under 2 mrd. kroner i forvaltningskapital har rapporteringsfrist 2. april 2013.

³ Uten kursreguleringsfond og tilleggsavsetninger.

Skadeforsikringsselskaper

- Betydelig bedring i forsikringsdriften
- Økte finansinntekter

Kapittelet omhandler utviklingen i resultat- og balanseregnskapet for norske skadeforsikringsselskaper⁴. For de største skadeforsikringsselskapene benyttes konsernregnskap som grunnlag for analysen, mens for de øvrige selskapene benyttes regnskapene for morselskapene.

Resultat

Skadeforsikringsselskapene hadde samlet et resultat før skatt på 7,1 mrd. kroner, som er om lag 4 mrd. kroner bedre enn i 2011. Det har vært bedring både i den forsikringsmessige driften og i avkastningen på selskapets investeringer. Resultat av teknisk regnskap var 3,4 mrd. kroner i 2012, mot 2,1 mrd. kroner i 2011. Dette utgjorde en økning på 38 prosent. Det gode resultatet skyldes at premieinntektene har økt med om lag 7 prosent samtidig som erstatningskostnadene ble svakt redusert. De forsikringsrelaterte driftskostnadene økte kun med 0,3 mrd. kroner. Justert for allokert investeringsavkastning⁵ viste resultat av teknisk regnskap en økning fra 0,9 mrd. kroner i 2011, til 2,6 mrd. kroner i 2012.

Tabell 6.5 Utvalgte resultatposter for skadeforsikringsselskapene

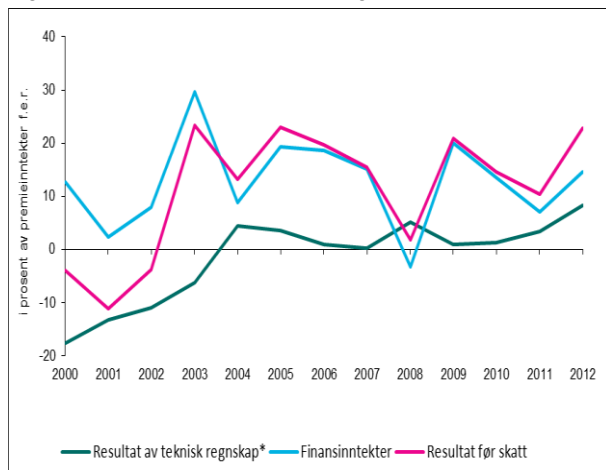
	2012		2011	
	Mill. kr	% av premie	Mill. kr	% av premie
Premieinntekter f.e.r.	31 295		29 320	
Allokert investeringsavkastning	835	2,7	1 197	4,1
Andre forsikringsrelaterte inntekter	217	0,7	130	0,4
Erstatningskostnader f.e.r.	22 609	72,2	22 881	78,0
Forsikringsrelaterte driftskostnader f.e.r.	5 464	17,5	5 144	17,5
Endring i sikkerhetsavsetning mv.	652	2,1	323	1,1
Resultat av teknisk regnskap	3 434	11,0	2 144	7,3
Netto inntekter av finansielle eiendeler	4 583	14,6	2 182	7,4
Allokert investeringsavkastning	835	2,7	1 197	4,1
Andre inntekter/kostnader	-27	-0,1	3	0,0
Resultat før skattekostnad	7 155	22,9	3 131	10,7

⁴ Som følge av store variasjoner i resultatene holdes Captives utenfor den generelle omtalen. Sjøforsikringsselskapene Gard og Skuld er utelatt på grunn av avvikende regnskapsår.

⁵ Allokert investeringsavkastning er en beregnet avkastning av de forsikringstekniske avsetningene. Beløpet overføres fra ikke-teknisk til teknisk regnskap.

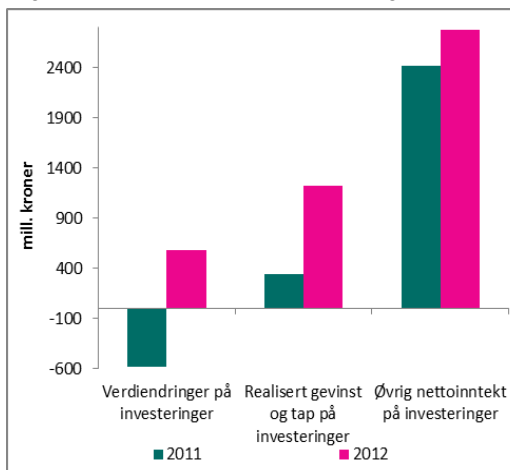
Positiv utvikling i aksjemarkedet og reduserte risikopåslag på obligasjoner har bidratt til at finansinntektene økte med 2,4 mrd. kroner, mer enn en dobling sammenlignet med 2011. Verdiøkning og utbytte fra finansinvesteringer bidro med henholdsvis 1,2 mrd. kroner og 0,9 mrd. kroner.

Figur 6.19 Resultater i skadeforsikring

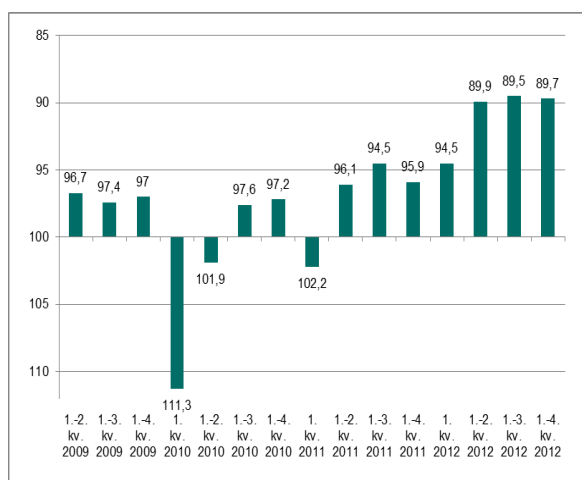
*alloktert investeringsavkastning er fratrasket teknisk resultat

Figur 6.20: Netto inntekter fra investeringer

Combined ratio (CR) er et mål på lønnsomheten i den forsikringsrelaterte driften og beregnes som summen av skade- og kostnadsprosenten⁶. En CR på under 100 innebærer at nivået på premieinntektene ligger over summen av erstatnings- og driftskostnadene slik at den forsikringsrelaterte driften har vært lønnsom. Vinteren 2012 var svært mild og uten ekstremvær. Dette har ført til lavere erstatningskostnader i 2012 enn i 2011, og skadeprocenten har falt med 4,9 prosentpoeng, til 72,2 prosent. Kostnadene ble i samme periode redusert, og kostnadsprocenten falt med 1,3 prosentpoeng, til 17,5 prosent. Samlet bidro dette til en bedring på 6 prosentpoeng, til 89,7 prosent i 2012.

Figur 6.21: Utvikling i combined ratio for alle skadeforsikringsselskapene

⁶ Skadeprocenten beregnes som erstatningskostnader for egen regning i prosent av premieinntektene for egen regning. Kostnadsprocenten beregnes som forsikringsrelaterte driftskostnader i prosent av premieinntektene for egen regning.

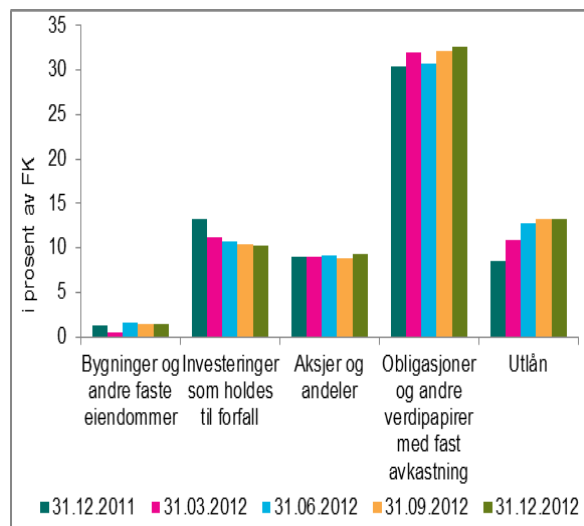
Balansen

Total forvaltningskapital i skadeforsikringsselskapene var 105 mrd. kroner ved utgangen av 2012, mot 97 mrd. kroner ved utgangen av 2011. Obligasjoner og sertifikater vurdert til virkelig verdi utgjorde 33 prosent av forvaltningskapitalen, en økning på 3 prosentpoeng sammenlignet med ett år tidligere. Utlånsporteføljen økte med 4 prosentpoeng, og utgjorde 13 prosent av forvaltningskapitalen. Ansvarlig kapital har økt betydelig på grunn av de sterke resultatene, og utgjorde 25 prosent av forvaltningskapitalen ved utgangen av 2012.

Tabell 6.6 Utvalgte balanseposter for skadeforsikringsselskapene (uten captives)

	31.12.2012		31.12.2011	
	Mill. kr	% av FK	Mill. kr	% av FK
Bygninger og faste eiendommer	1 603	2	2 222	2
Obligasjoner som holdes til forfall	10 723	10	13 003	13
Aksjer og andeler	9 706	9	8 060	8
Obligasjoner og sertifikater, virkelig verdi	34 189	33	29 139	30
Utlån	13 948	13	8 288	9
Ansvarlig kapital	25 980	25	19 280	20
Forsikringstekniske avsetninger	58 496	56	55 616	58
Forvaltningskapital	104 770		96 501	

Figur 6.22 Utvikling i utvalgte balanseposter for skadeforsikringsselskapene

Soliditet og stresstester

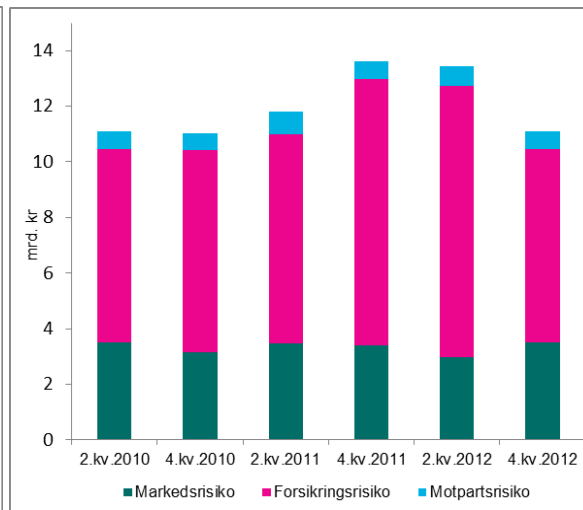
Her omtales Stresstest II som er basert på bokførte verdier og skal belyse skadeforsikringsselskaperenes evne til å oppfylle gjeldende soliditetskrav. Stresstestscenariot er omtalt i avsnittet om livsforsikringsselskaperne.

Ved utgangen av 2012 hadde skadeforsikringsselskaperne en samlet bufferkapitalutnyttelse på 41,8 prosent, sammenlignet med 55,4 prosent ved utgangen av 2011. Nedgangen skyldes først og fremst en økning på 4,7 mrd. kroner i bufferkapitalen fra 2011. Økningen har sammenheng med gode resultater og dermed styrket egenkapital. Samlet tapspotensiale ble svakt redusert i løpet av 2012, fra 9,5 mrd. kroner til 9,1 mrd. kroner. Det er redusert tapspotensiale knyttet til markedsrisiko som er årsaken til at samlet tapspotensiale bedres. I løpet av 2012 er tapspotensialet knyttet til markedsrisiko redusert fra 3,4 mrd. kroner til 2,7 mrd. kroner.

Figur 6.23: Samlet tapspotensial, bufferkapital og bufferkapitalutnyttelse under stresstest II

Figur 6.24: Markedsrisiko, forsikringsrisiko og motpartsrisiko samlet, uten diversifiseringseffekter

7 Resultat og balanse for hver bransje

Resultater og balanseutdrag

BANKER (bankkonsern)

Samtlige 126 norske banker

RESULTAT	2012		2011	
	Mill. kr.	% av GFK	Mill. kr.	% av GFK
Renteinntekter m.v.	142 421	3,51	135 154	3,62
Rentekostnader m.v.	82 390	2,03	79 593	2,13
Netto renteinntekter	60 031	1,48	55 561	1,49
Utbytte	1 718	0,04	1 582	0,04
Provisjonsinntekter m.v.	17 154	0,42	15 878	0,43
Provisjonskostnader m.v.	3 986	0,10	3 991	0,11
Netto verdiendr. på finansielle instrumenter	5 908	0,15	8 108	0,22
Andre inntekter	5 801	0,14	4 735	0,13
Lønn- og administrasjonskostnader	34 027	0,84	32 873	0,88
... herav lønn, pensjoner og sosiale ytelser oa.	22 258	0,55	21 167	0,57
Avskrivninger	3 207	0,08	3 140	0,08
Andre kostnader	5 585	0,14	5 437	0,15
Driftsresultat før tap	43 807	1,08	40 421	1,08
Tap på utlån	6 523	0,16	6 988	0,19
Verdifall på ikke-finansielle eiendeler (IFRS)	38	0,00	-9	0,00
Gev/tap verdipapirer lang sikt (NGAAP)	4	0,00	-82	0,00
Resultat før skatt	37 249	0,92	33 360	0,89
Skattekostnad	9 441	0,23	9 294	0,25
Resultat for perioden	27 808	0,68	24 065	0,65

BALANSE	31.12.2012	31.12.2011	% vekst
	Mill. kr.	Mill. kr.	
Forvaltningskapital	3 996 056	3 802 166	5,1
Brutto utlån til kunder	2 923 334	2 862 006	2,1
Tapsnedskrivninger av utlån (amortisert kost)	22 357	22 113	1,1
... herav gruppenedskrivninger	7 319	6 849	6,9
Innsk. fra og gjeld til kunder	1 756 902	1 636 224	7,4
Gjeld stiftet ved utsted. av verdipapirer	1 185 196	1 059 962	11,8

Resultatrapport for finansinstitusjoner, 2012

Resultat og balanse for hver bransje

KREDITTFORETAK

27 kredittforetak (uten Eksportfinans)

RESULTAT	2012		2011	
	Mill. kr.	% av GFK	Mill. kr.	% av GFK
Renteinntekter m.v.	44 993	3,11	38 081	3,14
Rentekostnader m.v.	35 134	2,43	32 671	2,69
Netto rente	9 859	0,68	5 409	0,45
Utbytte, andre innt. av verdipap. m. var. avkast.	4	0,00	3	0,00
Provisjonsinntekter m.v.	231	0,02	178	0,01
Provisjonskostnader m.v.	284	0,02	163	0,01
Nto. gev./tap omløpsmidler/fin. eiend. vurd. til virk. verdi	-2 771	-0,19	1 756	0,14
Nto. gev./tap sikringsbokføring/valutakursdifferanser	151	0,01	-94	-0,01
Andre driftsinntekter	8	0,00	9	0,00
Lønn og administrasjonskostnader	416	0,03	367	0,03
... herav lønn, pensjoner og sosiale ytelser	181	0,01	166	0,01
Avskrivninger	0	0,00	50	0,00
Andre driftskostnader	2 915	0,20	866	0,07
Driftsresultat før tap	3 865	0,27	5 817	0,48
Tap på utlån	30	0,00	110	0,01
Resultat før skatt	3 835	0,27	5 707	0,47
Skattekostnad	1 076	0,07	1 597	0,13
Resultat for perioden	2 759	0,20	4 110	0,34

BALANSE	31.12.2012	31.12.2011	% vekst
	Mill. kr.	Mill. kr.	
Forvaltningskapital	1 498 585	1 343 230	11,6
Brutto utlån til kunder	1 267 236	1 112 266	13,9
... herav vurdert til amortisert kost	1 070 205	942 373	13,6
... herav vurdert til virkelig verdi	197 031	169 893	16,0
Tapsnedskrivninger av utlån (amortisert kost)	280	359	-21,8
... herav gruppenedskrivninger	225	256	-12,1
Gjeld til kredittinstitusjoner	210 737	167 302	26,0
Gjeld v. utstedelse av verdipapirer	1 160 993	1 084 606	7,0

FINANSIERINGSSSELSKAPER**23 finansieringsselskaper**

RESULTAT	2012		2011	
	Mill. kr.	% av GFK	Mill. kr.	% av GFK
Renteinntekter m.v.	6 628	7,59	6 258	7,80
Rentekostnader m.v.	2 235	2,56	2 180	2,72
Netto rente	4 393	5,03	4 077	5,08
Utbytte, andre innt. av verdipap. m. var. avkast.	24	0,03	0	0,00
Provisjonsinntekter m.v.	529	0,61	520	0,65
Provisjonskostnader m.v.	337	0,39	367	0,46
Nto. gev./tap omløpsmidler/fin. eiend. vurd. til virk. verdi	-1	0,00	0	0,00
Nto. gev./tap sikringsbokføring/valutakursdifferanser	-2	0,00	1	0,00
Andre driftsinntekter	316	0,36	295	0,37
Lønn og administrasjonskostnader	1 997	2,29	1 836	2,29
... herav lønn, pensjoner og sosiale ytelser	925	1,06	857	1,07
Avskrivninger	79	0,09	93	0,12
Andre driftskostnader	275	0,31	298	0,37
Driftsresultat før tap	2 573	2,95	2 298	2,86
Tap på utlån	533	0,61	486	0,61
Resultat før skatt	2 040	2,34	1 812	2,26
Skattekostnad	591	0,68	535	0,67
Resultat for perioden	1 450	1,66	1 277	1,59

BALANSE	31.12.2012	31.12.2011	
	Mill. kr.	Mill. kr.	% vekst
Forvaltningskapital	90 723	84 387	7,5
Brutto utlån til kunder	84 955	78 661	8,0
Tapsnedskrivninger av utlån	1 156	1 150	0,5
... herav gruppenedskrivninger	220	221	-0,5
Gjeld til kredittinstitusjoner	71 667	68 890	4,03

LIVSFORSIKRINGSSKAPER**12 livsselskaper**

RESULTAT	2012		2011	
	Mill. kr.	% av GFK	Mill. kr.	% av GFK
Premieinntekter	90 802	9,59	85 100	9,67
... herav overføringer av premieres. mv. fra andre	10 285	1,09	14 368	1,63
Netto inntekter fra finansielle eiendeler i kollektivporteføljen	46 407	4,90	20 043	2,28
... herav renteinntekter og utbytte på finansielle eiendeler	25 371	2,68	24 499	2,78
... herav gevinster ved realisasjon	7 728	0,82	-1 603	-0,18
... herav verdiendringer	7 925	0,84	-10 097	-1,15
Erstatninger	-52 985	-5,59	-53 987	-6,13
... herav overføring av premiereserve mv. til andre	-8 523	-0,90	-13 577	-1,54
Endring i forsikringsforpliktelser - kontraktsfastsatte forpliktelser	-58 481	-6,17	-29 986	-3,41
... herav endring i kursreguleringsfond	-8 346	-0,88	9 313	1,06
Midler tilordnet forsikringskontraktene - kontraktsfastsatte forpliktelser	-4 550	-0,48	-2 408	-0,27
Forsikringsrelaterte driftskostnader	-6 025	-0,64	-5 763	-0,65
Resultat av teknisk regnskap (kundeporteføljene)	2 876	0,30	2 303	0,26
Resultat av ikke-teknisk regnskap (selskapsporteføljen)	2 257	0,24	1 291	0,15
Resultat før skatt	5 133	0,54	3 590	0,41
Endring i kursreguleringsfond	8 346	0,88	-9 313	-1,06
Verdijustert resultat før skatt	13 479	1,42	-5 723	-0,65
Totalresultat (inkl. andre resultatkomponenter) etter skatt	4 871	0,51	2 760	0,31

BALANSE	31.12.2012		31.12.2011	
	Mill. kr.	% av FK	Mill. kr.	% av FK
Bygninger og faste eiendommer	121 633	12,3	118 172	13,1
Finansielle eiendeler til amortisert kost	322 744	32,6	301 341	33,3
... herav investeringer som holdes til forfall	151 226	15,3	141 234	15,6
... herav utlån og fordringer	159 034	16,1	147 923	16,4
Finansielle eiendeler til virkelig verdi	507 003	51,2	447 304	49,5
... herav aksjer og andeler	154 313	15,6	142 281	15,7
... herav obligasjoner og sertifikater	322 287	32,5	274 457	30,4
Sum eiendeler (forvaltningskapital)	990 273	100,0	903 797	100,0
... herav eiendeler i selskapsporteføljen	83 705	8,5	79 893	8,8
... herav investeringer i kollektivporteføljen	800 677	80,9	738 319	81,7
... herav investeringer i investeringsvalgporteføljen	105 873	10,7	85 568	9,5
Kursreguleringsfond	15 304	1,5	7 015	0,8
Forsikringsforpliktelser - kontraktsfastsatte forpliktelser	792 003	80,0	731 565	80,9
Tilleggsavsetninger - kollektivporteføljen	25 457	2,6	25 301	2,8
Ansvarlig kapital	69 477	7,0	63 750	7,1

PENSJONSKASSER**42 pensjonskasser**

RESULTAT	2012		2011	
	Mill. kr.	% av GFK	Mill. kr.	% av GFK
Premieinntekter	13 897	7,07	11 864	6,43
Netto inntekter fra finansielle eiendeler i kollektivporteføljen	13 046	6,64	-39	-0,02
... herav renteinntekter og utbytte på finansielle eiendeler	5 338	2,72	5 332	2,89
... herav gevinster ved realisasjon	1 751	0,89	1 719	0,93
... herav verdiendringer	5 337	2,72	-7 746	-4,20
Pensjoner mv.	-6 988	-3,56	-6 489	-3,52
... herav overføring av premiereserve mv. til andre	-1 967	-1,00	-1 782	-0,97
Endring i forsikringsforpliktelser - kontraktsfastsatte forpliktelser	-14 293	-7,28	-2 273	-1,23
... herav endring i kursreguleringsfond	-4 832	-2,46	7 641	4,14
Midler tilordnet forsikringskontraktene -kontraktsfastsatte forpliktelser*	-1 472	-0,75	-1 796	-0,97
Forsikringsrelaterte driftskostnader	-477	-0,24	-445	-0,24
Resultat av teknisk regnskap (kundeporteføljene)	3 752	1,91	468	0,25
Resultat av ikke-teknisk regnskap (selskapsporteføljen)	1 215	0,62	-90	-0,05
Resultat før skatt	4 966	2,53	377	0,20
Endring i kursreguleringsfondet	4 832	2,46	-7 641	-4,14
Verdijustert resultat før skatt	9 798	4,99	-7 263	-3,94
Totalresultat (etter skatt og inkl. andre resultatkomponenter)	4 902	2,50	324	0,18

BALANSE	31.12.2012		31.12.2011	
	Mill. kr.	% av FK	Mill. kr.	% av FK
Bygninger og andre faste eiendommer	7 585	3,7	6 946	3,7
Finansielle eiendeler målt til amortisert kost	23 922	11,7	23 052	12,4
... herav obligasjoner o.a. verdipapirer med fast avkastning	23 030	11,2	22 251	11,9
... herav utenlandsk utsteder	1 690	0,8	1 825	1,0
Finansielle eiendeler målt til virkelig verdi:	168 782	82,3	152 256	81,6
... herav aksjer og andeler	66 083	32,2	54 248	29,1
... herav utenlandske aksjer og andeler	33 449	16,3	26 531	14,2
... herav obligasjoner o.a. verdipapirer med fast avkastning	97 986	47,8	93 190	50,0
... herav utenlandsk utsteder	25 791	12,6	24 237	13,0
Sum eiendeler (forvaltningskapital)	205 112	100,0	186 519	100,0
... herav eiendeler i selskapsportefølje	18 861	9,2	16 781	9,0
... herav investeringer i kollektivporteføljen	179 687	87,6	163 764	87,8
... herav investeringer i investeringsvalgportefølje	6 420	3,1	5 938	3,2
Kursreguleringsfond	9 462	4,6	4 627	2,5
Tilleggsavsetninger - kollektivporteføljen	7 877	3,8	8 027	4,3
Ansvarlig kapital	17 369	8,5	15 478	8,3

SKADEFORSIKRINGSSKAPER

48 skadeforsikringselskaper (inkl. 19 brannkasser), uten Captives

Tall i mill. kroner og prosent av premieinntekter f.e.r.

RESULTAT	2012		2011	
	Mill. kr	%	Mill. kr	%
Premieinntekter f.e.r.	31 295		29 320	
Allokert investeringsavkastning (overført fra ikke-teknisk regnskap)	835	2,7	1 197	4,1
Andre forsikringsrelaterte inntekter (inkl. premierabatter og gevinstavtaler)	217	0,7	130	0,4
Erstatningskostnader f.e.r.	22 609	72,2	22 881	78,0
Forsikringsrelaterte driftskostnader (inkl. andre forsikringsrel. driftskost. f.e.r.)	5 464	17,5	5 144	17,5
Endring i sikkerhetsavsetning mv.	652	2,1	323	1,1
Resultat av teknisk regnskap	3 434	11,0	2 144	7,3
Netto inntekter fra investeringer	4 583	14,6	2 182	7,4
Allokert investeringsavkastning (overført til teknisk regnskap)	835	2,7	1 197	4,1
Andre inntekter/kostnader	-27	-0,1	3	0,0
Resultat før skattekostnad	7 155	22,9	3 131	10,7

BALANSE OG NØKKELTALL	31.12.2012		31.12.2011	
	Mill. kr	% av FK	Mill. kr	% av FK
Bygninger og faste eiendommer	1 603	2,0	2 222	2,0
Investeringer som holdes til forfall	10 723	10,0	13 003	13,0
Aksjer og andeler	9 706	9,0	8 060	8,0
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	34 189	33,0	29 139	30,0
Utlån	13 948	13,0	8 288	9,0
Ansvarlig kapital	25 980	25,0	19 280	20,0
Forsikringstekniske avsetninger	58 496	56,0	55 616	58,0
Forvaltningskapital	104 770		96 501	

8 Tabeller for grupper

Bank

Tabell 8.1: Resultat for gruppen av de 6 største bankene

	2012		2011	
	Mill.kr.	% av GFK	Mill.kr.	% av GFK
Netto renteinntekter	42 635	1,36	39 448	1,38
Andre inntekter	20 454	0,65	21 882	0,77
herav verdiendr. finansielle instrumenter	5 137	0,16	8 254	0,29
Driftskostnader	30 386	0,97	29 517	1,03
herav lønn og personalkostnader	16 188	0,51	15 215	0,53
Resultat før tap	32 703	1,04	31 813	1,11
Tap på utlån	4 683	0,15	5 296	0,19
Verdifall på ikke finansielle eiendeler	1	0,00	-19	0,00
Resultat før skatt	28 018	0,89	26 536	0,93
Skattekostnad	7 347	0,23	7 552	0,26
Resultat etter skatt	20 671	0,66	18 985	0,66
EK-avkastning	12,0		11,4	

Tabell 8.2: Balansestørrelser for gruppen av de 6 største bankene

	31.12.12		31.12.11		vekst i %
	Mrd.kr	% av br. utlån	Mrd.kr	% av br. utlån	
Forvaltningskapital	3 047,6		2 893,9		5,3
Brutto utlån til kunder	2 119,5		2 091,4		1,3
Tapsnedskrivninger på utlån	16,1	0,8	15,8	0,8	1,5
herav individ. tapsnedskr.	12,1	0,6	12,2	0,6	-0,8
herav gruppenedskrivning	3,9	0,2	3,6	0,2	9,0
Brutto misligholdte utlån	31,2	1,5	31,9	1,5	-2,3
Gjeld til kredittinstitusjoner	511,7		554,7		-7,8
Innskudd fra kunder	1 260,0		1 180,1		6,8
Gjeld ved utst. av verdipapirer	917,3		814,2		12,7
Egenkapital	172,3		161,5		6,7
Innskuddsdekning	59,4		56,4		
Markedsandel, forvaltningskapital (%)	66,0		65,5		

Tabell 8.3: Resultat for gruppen av de mellomstore bankene

	2012		2011	
	Mill.kr.	% av GFK	Mill.kr.	% av GFK
Netto renteinntekter	11 372	1,79	10 513	1,75
Andre inntekter	4 318	0,68	3 126	0,52
herav verdiendr. finansielle instrumenter	543	0,09	-83	-0,01
Driftskostnader	8 103	1,28	7 843	1,30
herav lønn og personalkostnader	3 991	0,63	3 958	0,66
Resultat før tap	7 587	1,20	5 796	0,96
Tap på utlån	1 278	0,20	1 031	0,17
Verdifall på ikke finansielle eiendeler	37	0,01	10	0,00
Resultat før skatt	6 273	0,99	4 755	0,79
Skattekostnad	1 361	0,21	1 249	0,21
Resultat etter skatt	4 911	0,77	3 507	0,58
EK-avkastning	10,0		7,5	

Tabell 8.4: Balansestørrelser for gruppen av de mellomstore bankene

	31.12.12		31.12.11		vekst i %
	Mrd.kr	% av br. utlån	Mrd.kr	% av br. utlån	
Forvaltningskapital	658,3		628,6		4,7
Brutto utlån til kunder	563,9		543,6		3,7
Tapsnedskrivninger på utlån	4,2	1,1	4,2	1,0	0,3
herav individ. tapsnedskr.	1,8	0,5	1,9	0,5	-4,9
herav gruppenedskrivning	2,4	0,6	2,3	0,6	4,8
Brutto misligholdte utlån	9,2	1,6	9,5	1,7	-3,0
Gjeld til kredittinstitusjoner	63,4		87,0		-27,1
Innskudd fra kunder	295,6		267,7		10,4
Gjeld ved utst. av verdipapirer	223,4		202,1		10,6
Egenkapital	49,3		46,5		
Innskuddsdekning	52,4		49,2		
Markedsandel, forvaltningskapital (%)	14,3		14,2		

Tabell 8.5: Resultat for gruppen av de mindre bankene

	2012		2011	
	Mill.kr.	% av GFK	Mill.kr.	% av GFK
Netto renteinntekter	6 024	2,14	5 600	2,05
Andre inntekter	1 824	0,65	1 302	0,48
herav kursgev. finansielle instrumenter	228	0,08	-63	-0,02
Driftskostnader	4 331	1,54	4 091	1,50
herav lønn og personalkostnader	2 079	0,74	1 995	0,73
Resultat før tap	3 517	1,25	2 811	1,03
Tap på utlån	563	0,20	661	0,24
Verdifall på ikke finansielle eiendeler	-4	0,00	82	0,03
Resultat før skatt	2 958	1,05	2 068	0,76
Skattekostnad	732	0,26	494	0,18
Periodens resultat	2 226	0,79	1 574	0,58
EK-avkastning	8,3		6,1	

Tabell 8.6: Balansestørrelser for gruppen av de mindre bankene

	31.12.12		31.12.11		vekst i %
	Mrd.kr	% av br. utlån	Mrd.kr	% av br. utlån	
Forvaltningskapital	290,2		279,7		3,8
Brutto utlån til kunder	239,9		227,0		5,7
Tapsnedskrivninger	2,1	0,9	2,1	0,9	-0,1
herav individ. tapsnedskr.	1,1	0,4	1,1	0,5	-3,2
herav gruppenedskrivning	1,0	0,4	1,0	0,4	3,5
Brutto misligholdte utlån	4,2	1,7	4,2	1,8	0,5
Gjeld til kredittinstitusjoner	9,5		14,5		-34,4
Innskudd fra kunder	201,3		188,4		6,8
Gjeld ved utst. av verdipapirer	44,5		43,7		1,7
Egenkapital	26,3		25,3		
Innskuddsdekning	83,9		83,0		
Markedsandel, forvaltningskapital (%)	6,3		6,3		

Tabell 8.7: Hovedstørrelser for gruppen av utenlandske bankers filialer

	2012		2011	
	Mrd.kr	% GFK	Mrd.kr	% GFK
Netto renteinntekter	8,6	1,40	7,6	1,29
Andre inntekter	4,1	0,67	2,9	0,48
herav verdiendr. finansielle instrumenter	1,6	0,26	0,3	0,04
Driftskostnader	6,3	1,02	5,9	1,00
herav lønn og admin.kost.	4,7	0,77	4,2	0,72
Resultat før tap	6,4	1,04	4,6	0,77
Tap på utlån	0,7	0,12	0,8	0,14
Verdifall på ikke finansielle eiendeler	0,2	0,03	0,0	0,00
Resultat før skatt	5,9	0,96	3,7	0,63
Vekst				
Forvaltningskapital	622,7		614,5	1,3
Brutto utlån til kunder	376,3		373,3	0,8
Br.utlån inkl. OMF-foretak	427,7		419,8	1,9
Innskudd fra kunder	215,0		204,1	5,3
Markedsandel, forvaltningskapital (%)	13,5		13,9	

Tabell 8.8: Soliditet

	Morbank		Konsern	
	31.12.2012	31.12.2011	31.12.2012	31.12.2011
Banker				
ren kjernekapitaldekning	12,1	11,0	11,1	9,9
kjernekapitaldekning	13,2	12,1	12,1	10,9
kapitaldekning	14,6	13,6	13,3	12,2
Store banker				
ren kjernekapitaldekning	11,4	10,0	10,5	9,0
kjernekapitaldekning	12,4	11,1	11,3	10,0
kapitaldekning	13,9	12,7	12,6	11,4
Mellomstore banker				
ren kjernekapitaldekning	13,0	12,3	12,0	11,1
kjernekapitaldekning	14,5	13,4	13,3	12,2
kapitaldekning	15,4	15,0	14,0	13,6
Mindre banker				
ren kjernekapitaldekning	16,0	15,7	15,8	15,4
kjernekapitaldekning	17,7	17,1	17,5	16,8
kapitaldekning	18,1	17,8	18,0	17,5

